

Joululehti Tervakset 2021

Sukuseura Tervo-Tervonen ry:n jäsenlehti ✨ hinta 10 €

Sukukokous Kajaanissa

Kuvat: Hannu Mustonen

Sukuseuran vuosikokous pidettiin lauantaina 31.7.2021 Kajaanissa hotelli Kajaanissa. Kokouksen puheenjohtajana toimi Hannu Tervonen ja sihteerinä seuran sihteeri Marjatta Mankinen. Ryhmäkuva sukukokoukseen osallistuneista ja tietoja historiallisesta kuvauspaikasta löytyy takakannesta (s.28).

◀ Kirsti Tervo (vas.) myymässä arpoja ennen kokousta.

▶ Osmo Tervo huutokauppasi ennen sukukokousta Hannu Mustosen lahjoittaman taulun.

Ennen kokousta kuuntelimme Kimmo Kemppaisen etäesitelmän Tervosten varhaisvaiheista. Kimmo Kemppainen (yllä) kuvattuna videonäytöltä. Kuuntelijoita vasemmalla.

▶ Vuosikokouksen puheenjohtaja Hannu Tervonen.

Lähtökahvilla kokouksen jälkeen. ▼

Seuran rahastonhoitaja Kalevi Hassinen esitteli seuran tilinpäätöksen.

Tässä numerossa

Sukukokous Kajaanissa	2
Hyvä sukuseuran jäsen	3
Sukuseuran hallitus ja toimihenkilöt	4
Perhepalsta	4
Hallituksen uusi jäsen Hannu Tervonen esittäytyy	5
Saija Halonen 80 vuotta	6
Kalevi Tervonen in memoriam	7
Kainuun sukuseurojen tammimetsä -hanke	8
Jaalangan Tervosten varhaisvaiheita Kimmo Kemppaisen esitelmä Kajaanin sukukokouksessa	10
Seuraava sukukokous Oulussa	11
Antti Tervo – monen puuhan mies	12
Kalle-sedän elämää	17
Magdaleena Tervon jälkeläiset isänmaan palveluksessa	18
Hannu Tervon kirjan esittely	24
Terveisiä toimituksesta	24
Sukuseuran myyntituotteet	24
Lintumatkailua Etelä-Israelissa	25
Sukukokoukseen osallistuneiden ryhmäkuva Lönnrotin majan edessä	28

Tervakset

joululehti 2021

Sukuseura Tervo-Tervonen ry
perustettu v. 1984 Paltamossa

<http://tervotervonen.sukuseura.fi>

<https://fi-fi.facebook.com/sukuseuratervotervonen/>

Toimituskunta
Kirsti ja Timo Tervo

Painopaikka
Julkaisuapu Oy Delta Helsinki

Ilmoitushinnat

koko sivu 80 €, ½ sivua 40 €
ja ¼ sivua 20 €

Etukannen kuva
Metsäkauris Kajaanin Kylmällä.
Ari Tervo Kajaani

Hyvä sukuseuran jäsen!

Tänä vuonna sukukokouksemme pidettiin Kajaanissa, ja osanottajamäärä oli - varmaan myös koronapandemian takia - niukka. Vuosikokouksessa vaihtui yksi hallituksen jäsen. Hallituksesta jäi pois **Kari Tervo**, ja tilalle kokous valitsi **Hannu Tervosen** Nilsiästä. Suuret kiitokset Karille työstä sukuseuramme hyväksi. Hannun toivotan lämpimästi tervetulleeksi sukuseuran hallitukseen. Hannu esittäytyy tarkemmin sivulla 5. Kuvia sukukokoustapahtumasta löytyy sivuilta 2 ja 28.

Seuraava sukukokouksemme on 30.7.2022 Oulussa Ravintola Rauhalassa. Kokouksen ohjelma ilmoitetaan jäsenkirjeessämme neljä viikkoa ennen kokousta ja netisivuillamme heti, kun se on mahdollista.

Tänäkin vuonna lehden haastattelujuttujen teko on ollut hieman ongelmallista koronarajoitusten vuoksi, mutta onneksi jäsenistömme lähettämiä sukutarinoita on tullut niin paljon, että lehti on pystytty tekemään.

Sukuseuran hallitus päätti muuttaa tämän Tervaksien paperiversion maksulliseksi seuran huononevan taloustilanteen vuoksi, ja siksi paperiversio lähetetään vain lehden etukäteän maksaneille jäsenille niin kuin kerroimme tämän vuoden sukukokouksussamme. Nettisivuiltamme lehteä voi edelleen lukea tai sen voi kopioida vapaasti ilman maksua. Tulevina vuosina seuran rahatilanne toivottavasti paranee, jos ja kun erään jäsenemme seuralle tarjoaman lahjoituksen tuotto on käytettävissä. Silloin pystymme toivottavasti palaamaan takaisin maksuttomaan jäsenlehteen.

Tilausmäärästä päätellen tieto tämän lehden maksullisuudesta ei ole tavoittanut kaikkia jäseniämme, mutta paperilehtiä on saatavissa vielä muutamia kymmeniä kappaleita sihteeriltämme. Siis jos tiedätte jonkun, joka kaipaa paperilehteä, voitte valistaa häntä näillä tiedoilla. Lehti tulee myyntiin myös Oulun sukukokouksessa, jos lehtiä on vielä jäljellä siinä vaiheessa.

Toivottavasti viihdytte lehden parissa!

Toivotan kaikille

Hyvää joulua

ja onnellista uutta vuotta 2022!

Timo Tervo
sukuseuran esimies

Sukuseuran hallitus

Tervo Timo, esimies
Rastaantie 44, 70340 Kuopio
p. 040 828 3652
[timou.tervo\(a\)gmail.com](mailto:timou.tervo(a)gmail.com)

Tervo Osmo, varaesimies
Viisarimäentie 221, 41660 Toivakka
p. 040 090 1625
[osmo.tervo\(a\)luukku.com](mailto:osmo.tervo(a)luukku.com)

Mankinen Marjatta, sihteeri
Intiönpolku 4 as 6, 90130 Oulu
p. 040 865 2500
[marjatta.mankinen\(a\)gmail.com](mailto:marjatta.mankinen(a)gmail.com)

Hassinen Kalevi, rahastonhoitaja
Aaltokankaantie 4, 90800 Oulu
p. 040 058 5781
[kalevi.hassinen\(a\)sll.fimnet.fi](mailto:kalevi.hassinen(a)sll.fimnet.fi)

Hakkarainen Annikki
Nettisivujen päivitys
Niemitie 10, 88600 Sotkamo
p. 050 401 8731
[hakkarainen.annikki\(a\)gmail.com](mailto:hakkarainen.annikki(a)gmail.com)

Leinonen Kaija
Kuurnantie 76 C, 87200 Kajaani
p. 050 402 1775
[kajjahellevi.leinonen\(a\)gmail.com](mailto:kajjahellevi.leinonen(a)gmail.com)

Tervo Juha
Kumpukiventie 1, 90240 Oulu
p. 044 240 2802
[tervojuhae\(a\)gmail.com](mailto:tervojuhae(a)gmail.com)

Tervonen Hannu
Pehkuntie 50, 73320 Nilsia
p. 044 5506899
[hannu.tervonen\(a\)gmail.com](mailto:hannu.tervonen(a)gmail.com)

Tervo-Heikkinen Tarja
Romanianraitti 3, 70820 Kuopio
p. 040 779 7972
[tarjath\(a\)live.fi](mailto:tarjath(a)live.fi)

Toimihenkilöt

Tervo Kirsti
Tervakset-lehden toimittaja
Rastaantie 44, 70340 Kuopio
p. 040 536 0024
[kirsti.tervo\(a\)gmail.com](mailto:kirsti.tervo(a)gmail.com)

Tervonen Lauri
www-sivut
Nuottakunnantie 3 D 21
02230 Espoo
p. (09) 881 1430
[lauri.tervonen\(a\)kolumbus.fi](mailto:lauri.tervonen(a)kolumbus.fi)

Perhepalsta

Onnittelemme pyöreitä vuosia täyttäneitä*

90 vuotta

Irja Keränen, Kestilä
Toivo Tervo, Kajaani

80 vuotta

Saija Halonen, Kuopio
Hannu Vuori, Espanja
Erkki Tervonen, Paltamo
Kalervo Tervonen, Paltamo
Jouni Tervonen, Ii
Kyllikki Heikkinen, Järvenpää
Helena Kiilunen, Kajaani
Ossi Tervonen, Paltamo

** tilanne lehden painon mennessä*

Ikäjäsenyyden 75 v saavuttaneet

Mikko Tervonen, Espoo
Jouni Kokko, Vantaa
Pekka Tervonen, Helsinki
Maija Rusanen, Sotkamo
Kaija Bäckö, Norja
Kaisu Vaarala, Ruotsi

Uudet varsinaiset jäsenet

Tarja Tervonen, Seinäjoki, jäsen 554
Lahja Tervonen, Pori, jäsen 555
Hannu Tervonen, Nilsia, jäsen 556
Kari Tervo, Helsinki, jäsen 557

Poisnukkuneet**

Hilkka Parvinen, Joutseno, jäsen 375
Kalevi Tervonen, Vantaa, jäsen 6
Aili Tervonen, Ylitornio, jäsen 58
Leea Nissinen, Leppävirta, jäsen 336
Olavi Tervonen, Vantaa, jäsen 416
Helena Kyllönen, Kajaani, jäsen 429
Onerva Tervonen, Vantaa, jäsen 321

***julkaisulupa omaisilta*

Ylioppilas

Krista Nykänen sai valkolakin keväällä 2021 Haapavedellä.

Rippijuhla

Kristan veli, Jyri Nykänen pääsi ripiltä kesäkuussa 2021 Haapavedellä.

Kuvat lähetti isoäiti Tarja Tervo-Heikkinen.

Hallituksen uusi jäsen Hannu Tervonen esittäytyy

Olen syntynyt Kajaanin Kuluntalahden Vaarainsuolta. Isäni **Veikko Gunnari Tervonen** (1921 - 2003) oli ammatiltaan maanviljelijä ja äitini **Rauha Valpuri o.s. Leinonen** Paltamon Melalahden Oikarilan kylästä (1926 - 2011) hoiti kotia ja osallistui maatalouden töihin, erityisesti lehmien lypsytyöhön. Meitä sisarusia oli yhdeksän tyttöä ja neljä poikaa.

Koulunkäyntini aloitin Kuluntalahden kansakoulussa. Olen sitä ikäluokkaa, että oppikouluun pyrittiin kirjallisten pääsykokeiden kautta. Pääsin opiskelemaan Kajaanin Lyseoon. Työuralle ja ammatin hakeutumisen välivaiheena työskentelin rakennuksilla pääasiassa sähköharjoittelutöissä. Opintoni suoritin Porin teknillisessä opistossa ja valmistuin sähköinsinööriksi 1974. Valmistumisen jälkeisenä työurani Pohjois-Savossa maakunnallisessa energiayhtiössä Savon Voimassa.

Avioliitto löytyi Kajaanista. Avioiduin 1976 **Leena Maria o.s. Haverisen** kanssa, ja meillä on neljä tyttöä ja seitsemän poikaa. Seuraavaa sukupolvea on karttunut 21 pojan ja 10 tytön verran.

Harrastukset ovat liittyneet perheen kanssa yhteisiin kiinnostuksen kohteisiin. Niitä ovat olleet erilaiset liikunnalliset ja luontoon liittyvät asiat. Metsästys ja kalastus ovat olleet erityisesti poikien kanssa yhteisen mielenkiinnon kohteina. Olen ollut aina innokas marjastaja. Metsänhoito nykyisen asumipaikan ympäristössä ja lapsuuteni kodin tiloilla ovat mieluista touhua. Metsästyskoiria on ollut vuosikymmeniä. Nykyisin omistan käyttövalio hirvenhaukkujan. Kotitilani hoitamisen yhdessä sisarusteni kanssa koen tärkeäksi kunnioittaakseni vanhempieni työtä maa- ja metsätalouden saralla. Isäni sai metsätilan omilta vanhemmiltaan, mihin hän jo 19-vuotiaana alkoi rakentaa taloa ja raivata suopeltoja.

1980-luvulta alkaen olen ollut mukana järjestötyössä. Vuosikymmenten aikana olen ollut myös kunnallisissa ja seurakunnallisissa luottamustoimissa mm. 2000-luvun alkupuolella kahdeksan vuotta Kirkolliskokouksen jäsenenä.

Sukuhistoriaani perehtyessäni löysin yhtymäkohdan, missä vaiheessa esivanhempani ovat löytäneet vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden. He-

Kuva: Hannu Tervonen

rätysliike on Kajaanin Rauhanyhdistyksen 100-vuotishistoriikin mukaan tullut Säräisniemelle vuoden 1880 paikkeilla. Esivanhemmista isoukkini Antti Tervonen on sen silloin löytänyt. Se on minullekin ukkini ja isäni jälkeen elämässäni tärkeä asia.

Liityin Tervo-Tervosten-sukuseuraan 1990-luvun keskivaiheilla, jolloin hankin myös *Jaalangan Tervoset* -sukukirjan. Muutaman vuoden kestänyt sukuseuran jäsenyys katkesi. Kiinnostus sukuni vaiheisiin he-

räsi uudelleen, kun tuli halu kertoa omille jälkeläisille omista esivanhemmista.

Menneenä kesänä järjestimme synnyinkotini Tervolan pihapiirissä kesätapahtuman, johon pääsi osallistumaan lähes koko perhekuntani. Tapahtumassa halusin kertoa heille suvustamme. Tätä varten kokosin tietoja vanhempieni arkistosta, valokuvista, Jaalangan Tervoset -sukukirjasta ja käynnillä Jaalangan Tervolanniemiellä ja Manamansalossa, missä tiesin esivanhempieni asuneen. Sukuseuraan uudelleen liittymisen laukaisi se, että huomasi kesällä Kajaanissa sukukokouksessa pidettävän Kimmo Kemppaisen esitelmän Tervosten varhaispolvista. Mielenkiinnolla odotan jatkoa, jonka esitelmäitsijä kertoi olevan työn alla.

Omassa sukupuussani olen neljästoista sukupolvi Jaalangan Tervosten jälkeläisenä. Yhdestoista esi-isäni **Antti Tervonen** (1862—1932) on muuttanut Tervolanniemestä Manamansalon Rantalaan ilmeisesti vuosisadan vaihteen tienoilla. Hänen poikansa **Antti Tervonen** (1885—1952) muutti 1926 Kuluntalahden Vaarainsuolle, jossa hän toimi silloisen Kajaani Osakeyhtiön maatilalla työjohtajana.

Osallistuin kesällä sukuseuran kokoukseen Kajaanissa. Tarkoitus oli päästä tarkemmin tuntemaan sukuseuran toimintaa. Hieman yllättäen tuli pyyntö lähteä mukaan seuran hallitukseen. Osallistumalla katsoin pääseväni pidemmälle tavoitteesani tutustua Tervosten suvun historiaan. Ensivaihtelmani on, että sukuseuran toiminnassa on ollut viime vuosina jollain tavalla paikallaan pysymisen vaihe. Haasteena on jäsenmäärän kasvattaminen. Mielenkiinnolla odotan, löytyisikö siihen voimavaroja mm. sukuseurojen yhteisestä toiminnasta. ✨

Saija Halonen 80 vuotta

Teksti: Kirsti Tervo; kuva: Saija Halonen

”En koskaan lähde täältä pohjoisemmaksi”, sanoi Saija nuorena Turussa, mutta muutti kuitenkin 1000 km:n matkan pohjoiseen, Oulun kautta Sodankylään.

Saija syntyi Helsingissä **Anja ja Paavo Väyrysen** perheen vanhimpana lapsena. Äidinäiti oli **Sulo Katariina (Katri) Tervonen** (1890–1981), Sotkamon Juholankylältä. Kauppakoulun opettaja ehdotti nimenvaihtoa, koska samassa luokassa oli Sulo-niminen poika. Vanhin lapsista oli Anja Katri Tellervo Heikkilä, aviossa Väyrynen, Saijan äiti. Isänisä **Eliel Adam Väyrynen** oli lähtöisin Suomussalmelta.

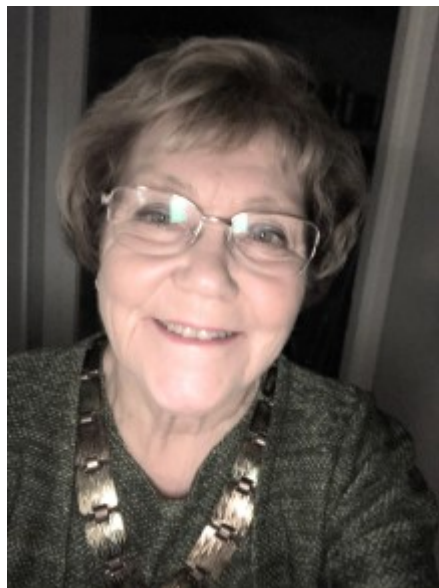
Lapsuus ja koulu

Saija menetti äitinsä alle viisivuotiaana, ja isovanhemmat ottivat lapset hoitoonsa vaikeana aikana jatkosodan juuri päätyttyä. Koulutaival alkoi Töölön kansakoulussa, ja vasta kuusivuotias Saija pääsi mummin pyynnöstä ekaluokkalaisten 46 oppilaan luokkaan. Ukin teki mieli palata vielä 70-vuotiaana vanhaan kaupunkiinsa Ouluun, ja niin Saijan koulu jatkui toisella luokalla Oulussa. Ukki, jonka luona Saija asui, oli nuorena miehenä hiihtänyt Suomussalmelta Ouluun satulasepän oppiin. Sieltä hän oli muuttanut Helsinkiin ja työssään edustanut Rauman nahkatehdasta. Oppikoulun ensimmäiselle luokalle Saija meni Helsingissä. Aikanaan koulutaival jatkui Oulussa, jossa Saija pääsi ylioppilaaksi samasta Oulun yhteislyseosta kuin hänen äitinsä oli päässyt vuonna 1932.

Työ

Vaikka historia oli ollut mieliaine aina, Saija päätyi kuitenkin opiskelemaan myös kirjallisuutta ja suomen kieltä Turun yliopistoon. Turussa lääkäriopintonsa loppuun suorittaneen **Yrjö Näsin** kanssa Saija avioitui v. 1963 Oulussa. Viransijaisuus Oulun yhteislyseossa alkoi ensin vaativana historian vanhempana lehtorina ja jatkui sitten äidinkielenopettajana. Auskultointiaikana Saija odotti toista lastaan. Sekä miespuoliset ohjaavat opettajat että tavallisesti auskultanttien kestokykyä koettelevat opiskelijat hoitivat häntä lempeästi.

Sodankylään nuori perhe lähti aluksi koevuodeksi, mutta toinenkin vuosi seurasi ja sen jälkeen kaikki ne viitisenkymmentä vuotta, jotka Saija vii-

Saija Halonen 80 v.

pyi pohjoisessa pitäjässä. Sodankylään oli varuskunnan tulon myötä tullut tarve perustaa lukio, jotta nuoret saisivat mahdollisuuden jatkaa opintoja yliopistossa. Opettajakunta oli nuorta ja innostunutta, eikä opetushallitus vielä siinä vaiheessa ollut laatinut niin tarkkoja opetussuunnitelmia kuin se myöhemmin laati. Opettajat saivat käyttää luovaa innostutustaan opetuksen suunnittelussa. Tänä aikana perheeseen syntyivät myös nuoremmat lapset. Saija piti kovasti työstään, josta hän eläköityi vuonna 2005.

Vapaa-aika

Työn ja pernehoidon ohessa Saija johti 1980-luvulta lähtien Kirjallisuuserhoa, jossa oli kymmenkunta jäsentä – lähinnä työpaikalta tulleita, mutta sillä ehdolla, ettei koulusta puhuttu. Luettava kirja sovittiin etukäteen, ja kaikki toimi hyvin. Vieläkin neljä näistä ”tytöistä” jatkaa kerhoa. Mielinkiintoista oli myös osallistua seurakunnan toimintaan ja päätöksentekoon kirkkovaltuustossa ja -neuvostossa. Sodankylän kirkossa kävijä voi nähdä paikallisen taiteilijan **Liisa Tervahuhdan** lasityöt, jotka Saija näinä aikoina sai esitellä neuvostolle ja jotka hankittiin. Saija teki varuskunnassa sotilaskotityötä hoitamalla sen kirjastoja 30 vuoden ajan. Ennen digiaikaa ja viikonloppuvapaita nuoret miehet lainasivat ahkerasti lukemista. Sittemmin tuli aika, jolloin Saijan piti valita säästettävät ja poistettavat kirjat, ja kirjasto suljettiin.

Muutosten aika

Yrjö-puolison kuoltua v. 2008 Saija jatkoi omako-

Kaleville jäi hyvin aikaa harrastuksille ja sukututkimukselle, josta hän oli kiinnostunut jo 1970-luvulla Kansallisarkiston järjestämässä esittelytilaisuudessa. Kalevi vieraili ahkerasti Kansallisarkistossa ja keräsi aluksi neljän aikaisemman sukupolven tiedot rippikirjoista.

Näitä tuloksia hän esitteli veljelleen Eljakselle, joka innostui välittömästi ja kutsui kesällä 1983 koolle Paltamon Tervosia kuulemaan Kalevin esitystä. Kokoontumisen yhteydessä Eljas ehdotti sukuseuran perustamista. Koska ehdotus sai välittömästi tukea, nimettiin pieni työryhmä valmistelemaan asiaa ja Kalevi ryhmän jäsenenä laatimaan sääntöehdotus.

Sukuseuran perustava kokous pidettiin seuraavana kesänä 1984 Paltamossa. Runsaslukuisesta osallistujamäärästä muistuttaa edelleen ryhmäkuva sukuseuran kuva-arkistossa. Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin **Esa Tervonen**, ja Kalevi valittiin sihteeriksi, jossa tehtävässä hän toimi aina vuoteen 1994 saakka.

Kalevin työ sukututkimuksen parissa jatkui ahkerana, ja hän alkoi koota tuloksia kirjan muotoon.

Tuloksena syntyi sukuseuran vuonna 1998 julkaisema *Jaalangan Tervoset* -kirja, jonka sukutauluihin Kalevi keräsi esi-isiemme tietoja 1600-luvulta lähtien sekä valokuvia 1900-luvun alkuvuosilta. Filosofian tohtori **Jorma Keränen** kirjoitti mukaan historiatietoa Kainuun asuttamisesta.

Kalevi oli aina ollut käsistään taitava. Hän kunnosti ammattimaisen pätevästi vanhoja huonekaluja, entisöi isä-Eeliksen kanteleen, harrasti kirjansidontaa ja rakensi omaksi ja perheen iloksi matkailuauton SOK:n jakelua palvelleen kuorma-auton pohjalle. Suurin projekti oli hirsistä omin käsin koottu kesämökki, joka tarjosi omaa rauhaa ja luonnon läheisyyttä niin kiireisinä työvuosina kuin eläkepäivinäkin.

Seitsemän ja puoli kuukautta Kalevin pois nukkumisen jälkeen 19.9.2021 oli leski Onervan vuoro siirtyä ajasta ikuisuuteen. Kuudenkymmenen vuoden yhteinen taival oli heille antoisa ja monipuolinen. Heille molemmille kiitokset perheen, läheisten ja sukuseuran eteen tehdystä työstään. ✨

*Kalevin ja Onervan muistoa kunnioittaen
poikansa Eero Tervonen*

Kainuun sukuseurojen tammimetsä –hanke

Teksti: Kirsti Tervo; kuvat: Hannu Mustonen

Keräsen sukuseuran ideasta istuttaa yksi tammipuu kaikkien Kainuun sukuseurojen yhteiseksi merkiksi laajeni lopulta kokonaiseksi 22 sukuseuran yhteiseksi tammimetsäksi Mieslahteen Kainuun Opiston alueelle.

Perustaminen

Kainuulaisia sukuseuroja kokoontui Kempaisten sukuseuran esimiehen **Matti Kemppaisen** kutsuina yhteiseen infoon Opistolle perjantaina 23.4.2021, jolloin puutarhuri **Ari Partanen** esitteli puiden istutukseen liittyviä seikkoja. Tammimetsä

Tammimetsän perustamistapahtumassa 23.4. mukana olleita eri sukuseurojen edustajia ryhmäkuvasa Kainuun Opistolla.

–hankkeen tavoitteena ja tarkoituksena on muistaa ja kunnioittaa kainuulaisten ja Kainuussa olevien sukujen työtä ja merkitystä. Samalla voidaan luoda ja kehittää seurojen välistä yhteistyötä, yhteisöllisyyttä sekä jatkuvuutta. Materiaalihankinnosta sovittiin niin, että Opisto hoitaa ne keskitetysti ja seurat maksavat osuutensa mukaisesti. Metsän istutuspaikaksi valittiin Opiston pihapiirissä oleva alue Tahvintien suuntaan.

Istutus

Istutuspäiväksi valikoitunut lauantai 29.5.2021 oli tuulinen. Suuri joukko sukuseuralaisia kokoontui Opistolle työkaluja mukanaan. Alkuperäinen 12 sukuseuran ryhmä oli kasvanut 22 sukuseuran ryhmäksi. Matti Kemppainen kertoi metsän perustamisen historiaa. Paikka Mieslahden opiston maalla

Tammien istutuksessa mukana olleet sukuseuralaiset yhteiskuvassa.

Sukuseuralaiset istutuspuuhassa. ▲

Timo ja Kirsti Tervo istuttavan tammien kera. ▲

on kainuulaisille merkittävä, sillä opisto on ollut opiskelupaikka ja hengellisen elämän keskus yli vuosisadan ajan. Tammipuu valittiin symboloimaan jatkuvuutta, onhan eteläisemmässä Suomessa löydetty jopa 400 vuotta vanha tammi - samoin sukujen vaiheita voi seurata vuosisatojen ajalta. Yhteisen työn tavoitteena oli saada sukuseurojen jäsenet tutustumaan toisiinsa ja innostumaan muustakin. Komeasti kaikui Nälkämaan laulu ennen kuin otettiin taimet syliin, lapiot kouraan ja lähdettiin istutustöihin.

Puutarhuri Partanen esitteli puun istutuksen vaiheet. Sen jälkeen kukin sukuseura sai istuttaa puuntaimensa Väisästen sukuseuran **Markku Väisäsen** kaivurilla tekemiin kuoppiin. Ari Partanen opasti ja ohjasi istutustyötä.

Istutustapahtuman jälkeen sovittiin, että metsän hallinta siirtyy Kainuun Opistolle. Paikalle valmistetaan opastaulu kertomaan metsästä ja sen perustajista. Metsästä tullaan käyttämään nimeä ”Sukuseurojen tammimetsä”.

Tapahtuman lopuksi allekirjoitettiin perustamisasiakirjat, joista kukin mukana ollut sukuseura sai oman kappaleensa ja Kainuun Opisto omansa tallennettavaksi myöhemmille sukupolville.

Iltapäivän aikana tapahtumaan osallistui kaikkiaan yhteensä noin 60 henkilöä. Tervo-Tervosten sukuseurasta tammien istuttivat **Timo ja Kirsti Tervo**. Mukana olivat myös seuran jäsen **Terhi Mäkinen** ja ”valokuvaajamme” **Hannu Mustonen**.

Talvisuojaus

Syksyn tultua puille tehtiin talkoilla talvisuojaus. Nyt odotetaan ja seurataan puiden juurtumista ja kasvua Mieslahden vaaramaisemassa. ✨

Tammimetsä –hankkeessa mukana olleet sukuseurat:

- **Sukuseura Keränen ry**
- **Oikaristen sukuseura ry**
- **Kemppaisten sukuseura ry**
- **Määttä sukuseura ry**
- **Sukuseura Moilaset ry**
- **Haveristen sukuseura ry**
- **Mularien sukuseura ry**
- **Karppisten sukuseura ry**
- **Sukuseura Tervo-Tervonen ry**
- **Tolosten sukuseura ry**
- **Savo/Kainuun Väisästen sukuseura ry**
- **Mustosten sukuseura ry**
- **Leinosten sukuseura ry**
- **Eskil Piira sukuseura ry**
- **Haatajan sukuseura ry**
- **Pääkkö-Pääkkönen sukuseura ry**
- **Komulaisten sukuseura ry**
- **Pulkkisten sukuseura ry**
- **Korhosten sukuseura ry**
- **Juntusten sukuseura ry**
- **Lukkarainen-Lukkari sukuseura ry**
- **Meriläisten sukuseura ry**

Jaalangan Tervosten varhaisvaiheita

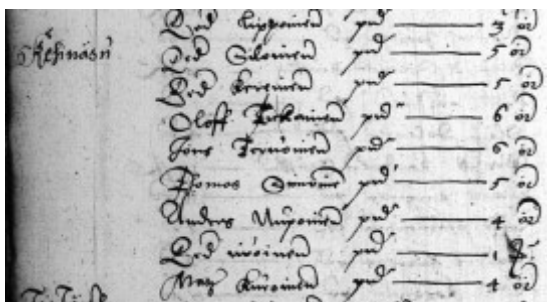
Kimmo Kemppaisen esitelmä 31.7.2021 Kajaanin sukkokouksessa

Kimmo Kemppaisen tutkimus Kainuun sukujen alkuvaiheet, 800-sivuinen teos odottaa julkaisua. Tutkimuksessa on myös osio Jaalangan Tervosten varhaisvaiheista, ja tästä aiheesta Kimmo Kemppainen piti etäluennon PowerPoint -esityksenä Kajaanin sukkokouksen yhteydessä.

Kantaisä

- Jussi Tervonen
- Nimi ruotsiksi Jöns, suomeksi todennäköisesti Juntti
- Syntynyt vuoden 1547 paikkeilla (huomattava virhemarginaali, ollut vuoden 1627 väenotto-luettelon mukaan 80-vuotias)
- Asunut nuorena miehenä mahdollisesti itsellisenä Kiehimänsuussa
- Pitkän vihan jälkeen asetui talonpojaksi Jaalangan vuonna 1599
- Oli melko varmasti elossa vielä vuonna 1630
- Tila hänen nimissään vuoteen 1642

Kiehimänsuun itselliset v. 1578

Kansallisarkiston Digitaaliarkisto

Kainuun manttaaliluettelo 1605

Kansallisarkiston Digitaaliarkisto

Jaalangan Tervolanniemen kantatila

- 1599: Jussi Tervonen tulee isännäksi
- 1605: hänen poikansa Pekka syntyy
- 1607: hänen poikansa Lauri syntyy
- 1610: hänen poikansa Heikki syntyy
- 1642: Jussi Tervosen isännöisyys päättyy ja hänen kaksi poikaansa jakavat kotitilansa
- Näin saavat alkunsa Jaalangan Tervola nro 1 ja 2
- Tervolan nro 2 sukuhaara jatkuu nykyaikaan

Jaalangan Tervola no 1

- 1643: Heikki Jussinpoika Tervonen (s. 1610/14) saa osuuden kotitilastaan
- 1667: hänen poikansa Lauri lähtee maailmalle ja löytää lesken Veneheiton Lämsälästä (nro 18)
- 1676/77: Heikki Tervonen kuolee; hänen poikansa Lauri palaa Veneheitosta ja heittää äitinsä sekä veljensä Yrjön ulos kotitaltaan
- 1693: Lauri Heikinpoika Tervonen saa pitkän vihanpidon jälkeen lunastaa veljensä osuuden; veli Yrjö lähtee Kiehimänsuun Kähkölään (nro 11)
- 1697: Lauri Heikinpoika Tervonen myy Tervolan no 1 ja ostaa Tervolan nro 6
- 1699: Lauri Yrjönpoika Tervonen Tervolasta 2 viljelee Tervolaa nro 1, jonka hänen veljensä Juhani on ostanut. Lauri Yrjönpoika Tervonen on sairas mies ja vuoteen 1710 mennessä hän on kuollut
- Isonvihan jälkeen hänen jälkeläisensä jatkavat tilan viljelemistä

Jaalangan Tervola nro 2

- 1630: Lauri Jussinpoika Tervonen (s. 1607) mainitaan uudistilallisena
- 1643: hän viljelee kotitilansa osuutta (Tervolaa nro 2)
- 1682: hän kuolee ja hänen poikansa Yrjö Laurinpoika Tervonen saa tilan
- 1696: Yrjö Tervosen poika Juhani Tervonen saa kotitilansa
- 1697: Juhani Tervonen ostaa Tervolan nro 1 veljelleen Laurille
- 1729: Juhani Tervosen perintö jaetaan
- 1742: hänen leskensä Elina Mustotar kuolee

Jaalangan Tervola nro 6

- 1637: Pekka Jussinpoika Tervonen (s. 1605) viljelee tilaansa Väätäjänniemessä
- 1679: Jussi Pekanpoika Tervonen viljelee kotitilaansa

- 1690: hänen poikansa Pekka Jussinpoika Tervonen maksaa tilan kymmenykset
- 1697 : Pekka Tervonen myy tilansa Lauri Heikinpoika Tervoselle Tervolasta nro 1 ja ottaa v. 1700 viljelyyn Jaalangan Rahikkalan nro 7, jossa kuolee v. 1710/1711
- 1699: Hannu Laurinpoika Tervonen viljelee isänsä ostamaa Tervolaa nro 6
- 1710/11 : Hannu Tervonen kuolee

Vuolijoen Tervola

- 1681: Lauri Laurinpoika Tervonen, kotoisin Jaalangan Tervolasta nro 2, ostaa Antti Antikaisen tilan Vuolijoelta.
- 1686: hänen poikansa Sipi maksaa tilan kymmenykset ja muuttaa sitten Vuottolahden Ollikkalaan (nro 5)
- 1689: Lauri Tervosen pojat jakavat isänsä ostaman tilan ja näin syntyvät Vuolijoen Tervola nro 5 ja nro 11

Vuolijoen Tervola nro 5

- 1689: Yrjö Laurinpoika Tervonen viljelee kotitilansa osuutta Kuusiniemeä
- 1705/06 : hän kuolee ja hänen leskensä Kaisa Hannuntytär Lämsätär viljelee tilaa, kunnes hänen poikansa Juhani ottaa sen haltuunsa
- 1739 : Juhani Yrjönpoika Tervonen kuolee; häneltä jää poika, joka ei ilmeisesti kehitysvammansa vuoksi kykene jatkamaan tilanpitoa

Lopuksi Kimmo Kemppainen totesi, että Tervosten suvusta on säilynyt hyvin aineistoa. Kantaisä on ollut Kainuussa nähtävästi jo 1570-luvulla. Jaalangan Tervolan nro 2 sukuhaara on jäänyt eloon.

Todennäköisesti vanhin kuva kainuulaisesta talonpojasta esittää Tervosta, Heikki Tervosta.

Vuolijoen Tervola nro 11

- 1689: Lauri Laurinpoika Tervonen viljelee kotitilansa osuutta
- 1699/1700: hän kuolee
- 1709: hänen leskensä uusi mies Antti Panninen vaihtaa tilan Mieslahden Kärkkäälään (nro 12)

Ketä kuva esittää?

Heikki Tervonen (1756–1833)

- Sebastian Gripenberg: Berättelse om Keisar Alexanders färd från Nissilä Gästgifveri till staden Kajana under Hans Majestäts sednaste resa uti Stor Fursterndömet Finland om Sommarn År 1819
- Kansalliskirjasto, Doria

**Seuraava sukukokous Oulussa
Ravintola Rauhalassa 30.7.2022
Tervetuloa!**

Tarkemmat tiedot jäsenkirjeessämme ja nettisivuillamme kesällä.

Antti Tervo – monen puuhan mies

Teksti ja kuvat: Hannu Tervo ([hannu.t.tervo\(a\)jyu.fi](mailto:hannu.t.tervo(a)jyu.fi))

Antti Tervo (1843–1892) oli lähtöisin Sotkamon Sumsan kylästä Ruokolahden (Ruokolan) talosta, mutta teki elämäntyönsä Tampereella. Hänen vanhempansa olivat **Pekka Tervo** (1809 - 1866) ja **Kaisa Korhonen** (1805 - 1875). Antti oli samaa sotkamolaista Tervojen sukuhaaraa kuin tämän artikkelin kirjoittaja eli hän oli isoisäni Yrjön setä.

Wikipedia kertoo Antin olleen runoilija, toimittaja ja kansakoulunopettaja (Wikipedia 2021, Antti Tervo). Ehkä hän kuitenkin ensisijaisesti oli opettaja, mutta oli kirjallisesti lahjakas ja monessa mukana. Valitettavasti ankara sairaus vei hänet sairavuoteelle melko nuorena ja siitä muutaman vuoden kuluttua matkanpäähän.

Antti Tervosta on kerrottu mm. Hämeen läänin historiateoksessa (Kaukovalta 1931), josta tämä kuva on otettu.

Talon nuorimmat lähtivät maailmalle

Antti oli Tervon sisarusarjan nuoremmasta päästä, mutta ensimmäinen poika ja sai isoisänsä nimen suvussa kulkeneen tavan mukaan. Tervojen

ensimmäisten poikien nimien Antti-Pekka-ketju oli alkanut jo 1600-luvulta.

Antti oli neljä vuotta vanhempi seuraavaa sisarusta, **Magdaleenaa** ja seitsemän vuotta vanhempi kuopusta, **Jussi Pekkaa**. Nämä kolme nuorinta Tervojen lasta jättivät Sotkamon vaaramaisemat taakseen etsiessään uusia mahdollisuuksia elämälleen. (Kirsti Tervo on Sotkamon Tervojen kirjassa v. 2011 myös kertonut näistä Sumsan Ruokolahden talosta etelään lähteneistä Tervoista.) Ruokolahden kotitila ei ehkä antanut hyviä mahdollisuuksia jäädä taloon. Talon isännöisyys oli menossa kahdeksan vuotta vanhemman sisaren **Liisan** miehelle **Erkki Meriläiselle**.

Antti oli opinhaluinen, joten 1860-luvulla avautunut mahdollisuus kouluttautua opettajaksi oli hänen valintansa.

Jyväskylän seminaariin opettaja-oppiin

Kainuun korpeen saakka oli kaikin tietoin Jyväskylään vuonna 1863 perustettavasta ensimmäisestä suomenkielisestä kansakouluopettajaseminaarista. Tämä oli kyvykkään Antin valinta – hän pyrki Jyväskylään opettajaoppiin! Perustettava nelivuotinen seminaari antoi aivan uudenlaisia mahdollisuuksia tavallisille, mutta opinhaluisille maaseudun nuorille, joille muita jatko-opintojen teitä ei oikein ollut. Vain harvoilla maatalousväestön lapsilla oli mahdollisuus tuolloin lähteä kaupunkien oppikouluihin.

Huhti-toukokuussa 1863 **Uno Cygnaeus** oli kuuluttanut eri sanomalehdissä, miten ”*hänen Keisarillinen Majesteettinsa on armollisessa Julistuksessa viime Maaliskuun 17 p:nä määrännyt wäliaikaisen seminariumin asetettavaksi Jyväskylän kaupunkiin kansakoulun opettajain ja opettajattarien kaswattamiseksi...*”. Tämä kuulutus oli julkaistu 2.5.1863 mm. Oulun Wiikko-Sanomissa, jota ehkä Sotkamosakin luettiin.

Oppilaiden edellytettiin olevan ripillä käyneitä, 18 vuotta täyttäneitä, terveitä, siveitä ja ”*mieli-*

alaltansa rauhasia". Seuraavat *"alkeis- ja esitiedot ja taitavuudet"* edellytettiin:

- 1:ksi. Hyvän kristillisyyden taidon;
- 2:ksi. Horjahtumattoman sisäluvun sekä taidon suullisesti ja kirjoittamalla kertomaan mitä on lukenut;
- 3:ksi. Taidon auttavasti juoksewalla kädellä kirjoittamaan äidinkieltä sananpuwun puolesta wirheettömästi;
- 4:ksi. Jonkilaisen taitawuuden käyttämään luvunlaskennon neljää tapaa yksinkertaisilla sekä murtoluwuilla, kuin myös, waikka ei wälttämättömästi
- 5:ksi. Taipumuksen kuwapiirtoon ja lauluun sekä jonkilaisen pätewyuden käsityön teossa.

Halukkaiden tuli kesäkuun loppuun mennessä lähettää Cygnaeukselle *"omakätisesti suomeksi kirjoitetut pyrkijäkirjansa"* eri todistusten kanssa, joita olivat papinkirja, lääkärintodistus, luotettava todistus, että hakijalla on vaaditut tiedot ja taidot sekä papin tai muun uskottavan henkilön antama todistus *"pyrkijän mielenlaadusta sekä sopiwasuudesta opettaja-toimeen"*.

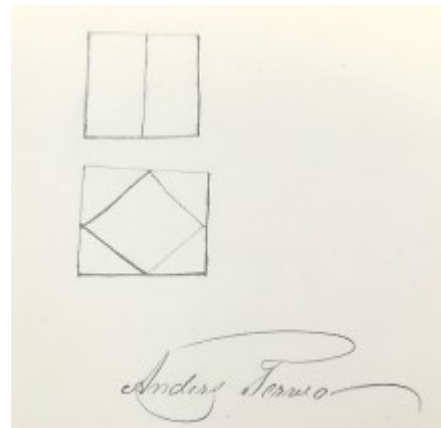
"Kaikkein nöyryn palvelija Anders Tervo" lähetti hakemuksensa liitteiden kera *"Korkiasti kunnioitettavalle ja Korkiasti oppineelle Herra Kirkkoherralle"*. Eräs toinen pyrkijä tituleerasi Cygnaeusta *"Tiedeviisauden maisteriksi"*. Kun ruotsin kieli oli tuohon aikaan esivallan kieli, kaikki Antin todistukset olivat ruotsinkielisiä, vaikka kyse nyt oli suomenkielisestä opinahjosta. Antti oli ollut neljän kuukauden ajan opissa Sotkamon lukkarilla ja hänen apulaisenaan, mikä varmaan nosti Antin osakkeita. Lukkari kirjoittikin Antille tästä todistuksen.

Seminaarissa oli pääsykokeet, jotka pidettiin ennen seminaarin avaamista elokuussa. Jos suoriutui pääsykokeista, alkoi opiskelu ja jos ei suoriutunut, oli matka takaisin. Sinne, vaivalloisen matkan päähän Jyväskylään Anttikin lähti. Siitä, miten hän matkan teki, ei ole tietoa, mutta kestiekivari-kyyditys Kainuun suunnalta oletettavasti oli paras vaihtoehto.

Vuonna 1870 seminaarin aloittanut, Kalannissa Uudellakirkolla asunut **Emanuel Tamminen** on muistellut omia seminaarimatkojaan (Tamminen 1937). Hän kulki ensin maantietä pitkin 6 -7 kilo-

metriä Uuteenkaupunkiin, josta oli laivamatka Turkuun. Seuraavana aamuna hän lähti isolla höyrylaivalla Turusta Helsinkiin. Helsingistä eteenpäin pääsi kulkemaan *"valtion höyryhevosella"* Lahteen saakka. Rata Riihimäeltä Lahteen oli juuri valmistunut. Seuraavana aamuna hän meni hevostyöväällä Anianpeltoon, josta pääsi Lahtis-laivalla Jyväskylään. Tamminen kertoi myös, että eräs hänen luokkatoverinsa matkusti muutaman kerran Maarian pitäjältä Turun takaa Jyväskylään jalkaisin.

Pääsytutkinto pidettiin elokuun 11. ja 12. päivänä. Tutkittavia oli 34 miestä ja 18 naista, joista karsiutui vain yksi mies ja kaksi naista (Mikkola 1937, 27). Valinta ei ollut vielä ensimmäisenä vuotena vaikea, mutta valintakokeet pidettiin. Kansallisarkiston Jyväskylän toimipisteessä säilytettävässä seminaarin arkistossa on säilynyt myös Antti Tervon pääsykoevastaukset. Pääsykokeissa mm. kirjoitettiin luetun perusteella tarina *"Sormien sodasta"* ja ratkaistiin matemaattisia tehtäviä.

Osa Antin pääsykoevastauksista Jyväskylän seminaariin 1863. Oletettavasti tässä on pitänyt piirtää määritellyt geometriset kuviot.

Seminaarin miesoppilaat olivat tyypillisesti talonpoikien poikia kuten Anttikin, mutta joukossa oli myös käsityöläisten poikia. Suuri osa oli *"auran kurjesta lähteneitä"*, vailla suurempaa koulutusta. Torppareiden tai tilattoman väestön lapsia seminaarissa ei juuri ollut. Naisoppilaat olivat taas tavallisimmin ruotsinkielisistä säätyläisperheestä, ja useat olivat saaneet opetusta tyttökouluissa. Naisoppilaat olivatkin sosiaaliselta taustaltaan miesoppilaita selvästi ylempänä (Valtonen 2009, 51). Ensimmäisenä vuotena nais-

osaston puolella aloitti mm. kuopiolaisen kauppi-
aan tytär **Wilhelmina Johnson**, joka tosin jo seu-
raavana vuonna avioitui seminaarin lehtorin Ferdi-
nand Canthin kanssa ja jäi seminaarista pois. Ky-
seessä oli siis **Minna Canth**.

*Kuvassa on osa seminaarin ensimmäisen vuosi-
kurssin miesoppilaita (Raitio 1913, 160). Antti
Tervo on ylhäällä toinen vasemmalta. Vaikka
"auran kurjesta on lähdetty", komiat on puvut!*

Seminaari toimi aluksi Kauppakadulla sijaitse-
vissa vuokrahuoneistoissa. Myöhemmin 1880-
luvulla rakennettiin punatiiliset rakennukset Semi-
naarimäelle. Elokuun 14. päivänä pidetyistä semi-
naarin juhlallisista avajaisista kerrottiin laveasti
senaikaisissa sanomalehdissä – pidettiin tää
merkkitaipauksena Suomen siihenastisessa histori-
assa. Uno Cygnaeus puhui pitkään todeten mm.:
"Meillä on suuri työ tehtävänä, toimitusala joka
suomen kansan tulevaisuudelle on oleva sanomat-
toman vaikuttava, sillä meidän tulee sivistää ne
opettajat ja opettajattaret, jotka tulevat kansaan
voimakkaasti vaikuttamaan."

Seminaari oli luonteeltaan autoritaarinen, patri-
arkaallinen laitos, jolla oli tiukka ohjesääntö.
Säännöllisissä opettajakokouksissa käsiteltiin rik-
komukset. Pienistäkin rikkeistä saattoi joutua ero-
tetuksi ja karkotetuksi Jyväskylään. Kahta penin-
kulmaa lähempänä Jyväskylää ei silloin saanut
oleilla! Ajan käyttö oli säädelty normein. Cygna-
euksen ensimmäisten suunnitelmien mukaan oppi-
tuntien viikoittainen lukumäärä oli sangen suuri,
72 tuntia, mikä alennettiin 56 tuntiin. Silti päivät
olivat pitkät ja rankat. Liikarastuksesta ruvettiin
puhumaan hyvin pian. Moni lopettikin kesken.
Varain puute oli myös monilla keskeyttämisen
syyinä.

Antti Tervo suoritti seminaarin, tosin ollen
pois välillä yhden vuoden, joten hän ei valmistu-
nut ensimmäisten joukossa 1867 vaan vasta seu-
raavana vuonna. Välivuoden syistä ei ole jäänyt
tietoa, mutta ehkä kyse oli rahan puutteesta. Semi-
naarin arkistosta löytyvät todistukset kertovat An-
tin menestyneen opinnoissaan. Hänen arvosanansa
olivat kauttaaltaan hyvät.

Tampereelle opettajaksi

Valmistuttuaan Antti pääsi opettajaksi Tampereel-
le, josta tuli hänen kotipaikkansa. Hän toimi opet-
tajana Tampereen pellavatehtaan, masuunin kou-
lussa 1868 - 81. Tampereen reaalilyseon laulun-
opettajana hän oli 1884 - 89. Opettajan toimen
ohella Antti kirjoitteli lehtiin, perusti kuorot Pella-
vatehtaalle ja palokunnalle toimien niiden johtaja-
na sekä perusti pellavatehtaan työväestölle laina-
kirjaston, lukusalin ja lukuseuroja. Hän oli muka-
na opetusta tukevassa hyväntekeväisyystyössä pi-
tämällä luentoja ja järjestämällä rahankeruuta kir-
jastolle ja myös mm. Helsingin suomalaisen al-
keisopiston hyväksi.

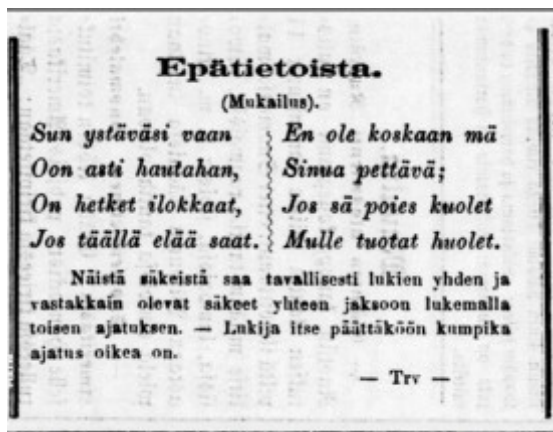
Tampereen Sanomien nekrologissa 28.12.1892
kirjoitettiin Antin toiminnasta Tampereella seura-
vasti:

*Tuo nuorukainen, joka heti järjesti koulunsa
mallikelpoiseksi, jonka wertaista ei Tampereel-
la eikä moniaaseen wuoteen jälkeenkän päin
ollut, hehkui isänmaallista tulta ja innostusta,
kansallisaatteen jaloutta ja mikä wielä tärke-
ämpi kykyä aatteitansa toimeen panemaan, in-
toa, josta riitti paljon muillekin. Olot kaupun-*

gissamme, warsinkin kansan keskuudessa, olivat suuresti takapajulla, tässä oli siis lawea ja kiitollinen työala raiwaajille.

Muistokirjoituksessa kerrotaan myös, miten Antti levitti musiikkiharrastusta työväen kaupungissa. Sen mukaan monissa tamperelaisissa työläisperheissä oli nyt usein itse tehty urkuharmonii, jolla perheen isä ”soitteli koraaleja”. ”Tämä oli Terwon harrastuksen seurauksia”, todettiin nekrologissa.

Antti oli innokas runoniekka. Hän julkaisi runojaan lehdissä nimimerkillä *Trv*. Tätä nimimerkkiä hän käytti usein myös muissa kirjoituksissaan. Runot olivat usein isänmaallisia ja niissä korostui luonto. Hänen ensimmäiset runonsa julkaistiin Tampereen Sanomissa.

Antti Tervon nimimerkillä *Trv* julkaisema leikkitelevä värssy (Tampereen Sanomat 30.5.1876).

Paitsi lehdissä Antti julkaisi runojaan kirjassaan ”*Kuusen kukkia ja kukkais-kieltä*” vuodelta 1876. Lisäksi hän suomensi kaksi kirjaa. ”*Nakertelemansa*”-runokirjan ensimmäinen osa sisälsi 30 laulelmaa. Toinen osa sisälsi 261 lyhyttä eri kasveille sovitettua värssyä. Sen tarkoituksena oli toimia eräänlaisena tunteiden ilmaisun apuvälineinä, lemmentulkkina rakastuneille, jotka itse eivät osanneet ”*kyllin kukkaisesti*” asiaansa ilmaista.

Muutama esimerkki kukkaiskielestä:

Angervo: Mitä sydän miettinyt on, mut ilm’ ei saa / Sen silmäilyistä luet sa warmaan; / Mut jos huultenkin täytyy sen julistaa, / Niin kuule niiltä: minusta löysit armaan!

Koirankieli: Yks wirhe pilaa onnea paljo / Juoru on walpas, siis itses waro!

Lumme: Mä riennän rannall’ Imatran / Juomaan unhon sen poukamasta; / Mut waikka tyhjäksi joisin tuon, / En unhoita sua armasta.

Antti Tervon julkaisema runokirja vuodelta 1876.

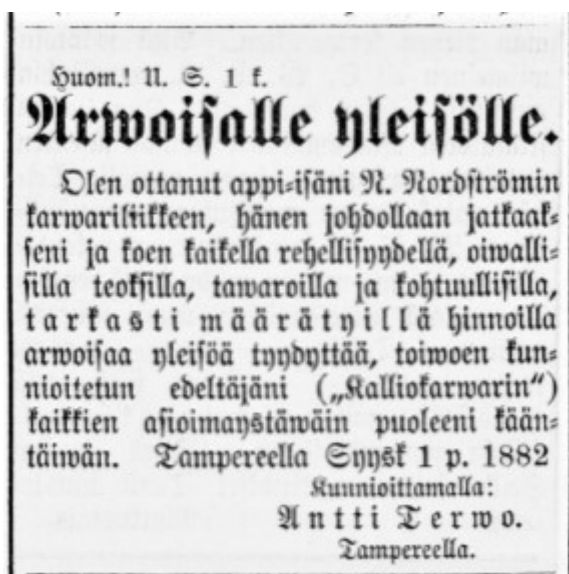
Antti kirjoitteli Tampereen Sanomiin ja oli sen toimittajana 1870-luvulla. Sen jälkeen vuonna 1879 hän oli perustamassa ja toimittamassa Tampereen Sanomille kilpailijaksi aiottua sanomalehteä ”*Koi*” yhdessä kahden muun opettajan kanssa. Se oli paikallislehti, joka ajoi suomalaisuusasiaa. Näytenumero ilmestyi marraskuussa 1879. Lehteä ei onnistuttu saamaan kannattavaksi, ja se lopetettiin jo 1882. 1880-luvun alkupuolella Antti kirjoitti *Uuteen Suomettareen* monista eri teemoista kuten tekeillä olevasta uudesta virsikirjasta (12.11.1881), Tampereen kaupungin ääniluettelosta (29.12.1881) ja siitä, että soittokuntiin olisi otettava suomalaisia soittajia (”*Musiki-asioista*”, 21.10.1881). Ajan tyyliin kirjoitukset olivat laveasanaisia ja maalailevia.

Antti Tervo oli yksi sanomalehti *Koin* perustajista ja toimittajista, mutta lehti jäi lyhytikäiseksi.

Antti avioitui **Hanna Nordströmin** kanssa. Antin veljen Jussi Pekan tyttären **Elsa Tervon** romaanikäsitelmässä vanhempensa elämästä on maininta, että Antin opettajatoveri Masuunin koulusta, vuotta myöhemmin Jyväskylästä valmistunut, Vesilahden pappilan tytär **Hanna Hackstedt** olisi ollut Antin rakastettu, mutta ”toinen vei”. Antti sai Hanna Nordströmin kanssa yhden tyttären, Lainan, joka oli kehitysvammainen.

Hannan isä oli nahkuri, ja vuonna 1882 Antti siirtyi hoitamaan appensa nahkuriliikettä, ilmeisesti musiikinopetuksen ja lehtikirjoittelun ohessa. Hän ilmoitteli asiasta tamperelaisissa lehdissä.

Aamulehdessä 2.9.1882 ollut ilmoitus siitä, että Antti oli ottanut johtaa appensa nahkuriliikkeen.

Antti kuoli jouluaattona 1892 50-vuotiaana. *Tampereen Sanomissa* 28. joulukuuta julkaistun nekrologin mukaan hän oli saanut noin viisi vuotta aikaisemmin selkäydintaudin, joka oli vienyt hänet vuoteen omaksi. ”Samalla pieneni myös hänen aina terve järkensä”, kerrottiin nekrologissa ja Antin todettiin olleen jo kauan ”henkisesti kuolleena”.

Toinen, *Aamulehdessä* julkaistu muistokirjoitus luonnehti Anttia aina ystävälliseksi ja päättäväiseksi vakaumuksen mieheksi (*Aamulehti* 28.12.1892):

Terwo oli ystävällinen ja harwinaisen awulias luonteeltaan ja toimi aina wakaumuksensa mukaan, usein liiankin jyrkästi ja sai aikaan paljon wastustusta; mutta siitä huolimatta pysyi

hän perusaatteilleen uskollisena eikä koskaan säästänyt waiwojansa milloin luuli yhteistä hywää woiwansa edistää. ✱

Lähteet

Arkistolähteet

Kansallisarkisto (KA)
Kirkonarkistot: Sotkamo, Tampere
Kansallisarkisto (KA) Jyväskylän toimipiste
Jyväskylän seminaarin arkisto
Kansalliskirjasto
Historiallinen sanomalehtikirjasto

Kirjallisuus

- Ihamuotila Eva (1996) *Kerrontaa eräistä Tervoista, Ihamuotiloista ja vähän muustakin*. Matilda Ihamuotilan muistosäatiö, Turku.
- Kaukovalta K.V. (1931) *Hämeen läänin historia*. Karisto, Hämeenlinna.
- Mikkola J. M. *Jyväskylän seminaarin vaiheita*. Teoksessa Mikkola J.M., Leinonen A. & Rekola S. (toim.) *Jyväskylän seminaari 1863-1937*. Muistojulkaisu. Valistus, Helsinki.
- Raitio K. (1913) *Jyväskylän seminaarin 50-vuotinen toiminta: katsaus sen syntyyn ja vaiheisiin*. Gummerus Oy, Jyväskylä.
- Tamminen E. (1937) *Muistelmia seminaarin aikaisemmilta ajoilta*. Teoksessa Mikkola J.M., Leinonen A. & Rekola S. (toim.) *Jyväskylän seminaari 1863-1937*. Muistojulkaisu. Valistus, Helsinki.
- Tervo Antti (1876) *Kuusen Kukkia ja kukkaiskieltä*. Omakustanne, Tampere.
- Tervo Elsa. *Vanhempieni tarina*. Keskeneräinen käsikirjoitus.
- Tervo Kirsti (2011) *Tipasojalta Hämeen*. Teoksessa Sotkamon Tervot ja lisäyksiä Jaalangan Tervosiin. Sukuseura Tervo-Tervonen ry, Helsinki.
- Valtonen H. (2009) *Seminaariyhteisö opettajien kouluttajana*. Teoksessa P. Einonen, P. Karonen & T. Nygård (toim.) *Jyväskylän yliopiston historia, osa I. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä*.
- Wikipedia (2021) Antti Tervo. https://fi.wikipedia.org/wiki/Antti_Tervo (viitattu 26.4.2021)

Kalle-sedän elämää

Teksti ja kuva: Eeva Tervo

Mieheni setä **Kalle** syntyi Vieremällä Kapeaveden kylällä 1896 **Juho ja Matleena Tervon** perheen viidentenä lapsena. Sain tutustua Kalle-setään tullessani sukuun yli kuusikymmentä vuotta sitten. Monet kerrat hän vieraili meilläkin. Hänen hersyvä huumorinsa oli tarttuvaa.

Kallen äidin kuoltua Juho-isä avioitui **Johanna Rönkön** kanssa. Heille sitten syntyi viisi poikaa ja kolme tyttäret. Sanomattakin on selvää, ettei kotitilalla riittänyt kaikille tekemistä. Lasten oli vanhimmasta päästä lähdeittävä itse hankkimaan elantoansa mahdollisimman aikaisin, kun kynnelle kykenivät.

Kallekin lähti ajallaan. Hän oli hevospoikana monessakin Valkeiskylän talossa. Kun ikää karttui, hän sai aina vaativampia tehtäviä. Moni talo ja sauna on lämminnyt haloilla, jotka Kalle-setä on alusta saakka metsästä uunin eteen suorinut.

Kesällä heinänteko oli suuritöistä. Heinää tehtiin järven rantakaistaleilta ja muiltakin luonnonniityiltä käsipelillä. Miehet niittivät viikatteilla hyvinkin epätasaisilta niityiltä erilaista heinää. Kalle-sedän kertoman mukaan jäkkiheinä oli kaikkein hankalinta kaataa. Varsinkin viikatteen tylyssä heinä vain kysyi: ”*Kuka siellä?*” Naiset useasti hoitivat haravahommat. Kun heiniä oli useita kertoja käännelty ja niiden annettu kuivua, ne laitettiin rukoihin, jotka kannettiin sapiloilla tai takkavitsalla ladolle. Joskus heinät jouduttiin laittamaan ladon täytyttyä pielekseen, joka oli ladon seinustalla. Talvella heinät ajettiin hevosella ja heinähäkillä navettalatoon ihan umpihangessa kahlaten.

Myöhemmin, kun peltoalat lisääntyivät, heinää kasvatettiin myös siellä. Hankittiin hevosvetoisia niitto- ja haravakoneita suurimmille taloille työtä helpottamaan.

Peltojen kasvukunnon parantamiseksi talvisin ajettiin savikkopelloille suomutaa ja suopelloille savea. Tätä työtä Kalle-setä on eläessään tehnyt tosi paljon. Pakkasella flanellipaidan selkämys höyryten hän syti rautakangella jäisen maan lapiopaloiksi, kuormasi kaksiosaisen reen, ajeli pelolle, kumosi lastin kasoiksi, jotka keväällä levitettiin tasaiseksi kerrokseksi ympäriinsä.

Kopero-niminen talo Valkeiskylällä muodostui vähitellen Kallelle vakityöpaikaksi, jossa hän

Kalle-setä 8.4.1962.

asustikin viikot, kävi kotonaan **Riikka**-vaimon ja tyttären luona viikonloppuina.

Kallen viisi vuotta vanhempi **Liisa**-sisko oli lähtenyt Kapeavedeltä pitkospuita pitkin Vieremän kylälle ja päätenyt aikanaan Ruotsiin Haaparantaan, avioitunut ja saanut lapsensa siellä. Hän ei koskaan palannut kotikyläänsä, koska arveli siellä yhä käveltävän pitkospuita pitkin. Kallen mieli oli usein kaukana olevan sisaren luona, kun toiset sisarukset elivät lähempänä. Niinpä Kalle pakkasi reppunsa, laittoi kumiteräsaappaansa ja huopatöppöset (syylingit) jalkaansa. Ja ei muuta kuin jalkaa toisen eteen! Kolme kertaa eläessään hän jalkaisin käveli siskon väkeä tapaamaan Haaparantaan. Siinä vaiheessa hänellä ei vielä ollut omaa perhettä. Puheliaana miehenä hän matkan varrella sai aina yöpaikan tien varren taloista. Kun miettii nykyajan menoa, tuskin kukaan meistä lähtisi moista retkeä tekemään edes yhtä kertaa!

Vanhemmiten kovan ruumiillisen työn teko vaati veronsa Kallen terveydestä. Olihan hän ollut maanparannushommissa talvipakkasissa usein flanellipaitasillaan. Hänen pintahermostonsa oli moimesta vaurioitunut. Loppuelämänsä hän vietti Vieremän vanhainkoti Puomilassa. Sieltä käsin Kalle kävi veljensä ja näiden lasten luona vieraisilla. Hänellä oli paljon tarinoita kerrottavana ja muita leikkisiä temppuja lasten kanssa tehtävänä. Vierailut saattoivat venyä useiksi päiviksi. Sehän oli mukavaa vaihtelua jokapäiväiseen arkeen, varsinkin Kallelle. Viimeisen leposijansa Kalle-setä sai samaan hautapaikkaan vakinaisen työtalonsa perheen kanssa Vieremän hautausmaalla 71-vuotiaana v. 1967. ✨

Magdaleena Tervon jälkeläiset isänmaan palveluksessa

Teksti ja kuvat: Hannu Tervo (hannu.t.tervo(a)jyu.fi)

Magdaleena Tervo (1846-1930) oli Sotkamon Sumsassa sijaitsevan Ruokolahden (Ruokolan) talon tyttäriä, isänsä **Pekka Tervon** (1809-1866) ja äitinsä **Kaisa Korhosen** (1805-1875) toiseksi nuorin lapsi. Magdaleena kävi kouluttautumassa Muhoksella, muutti Tampereelle ja takaisin Sotkamoon. Vuonna 1885 hän suuntasi kasvavaan Viipuriin poikansa **Johanin** kanssa, jonne he asettuivat. Juho nousi Viipurin kunnalliselämän johtopaikoille ja koki kohtalonsa Viipurin kaduilla huhtikuussa 1918. Pojanpojat **Väinö** ja **Bernhard** (Penna) tekivät komeat urat Pennan noustessa aina valtakunnan terävimpään johtoon.

Magdaleena kouluttautuu ja päätyy Viipuriin

Rippikirjatiedoista ilmenee, että Magdaleena lähti opintielle Koivikon karjatalouskouluun Muhokselle. Koulu toimi yhteistyössä Koivikon maanviljelyskoulun kanssa. Niinpä samaan matkaan Magdaleenan kanssa huhtikuun 20. päivänä vuonna 1867 lähti hänen saman ikäinen, vuonna 1846 syntynyt serkkupoikansa **Herman Härmä**. Hän oli Magdaleenan isän Pekan sisaren **Annan** poika ja asui myös Ruokolahden talossa.

Magdaleena palasi karjakkona Sotkamoon. Sotkamon muuttokirjat kertovat, että vuonna 1874 hän muutti sieltä Tampereelle. Voisi arvella, että veljellään **Antilla** oli lähtöpäätökseen oma vaikutuksensa, sillä Antti toimi Tampereella kansakoulunopettajana. Myös nuorempi veli **Jussi Pekka** oli tuntumalla, sillä hän oli seminaarissa Jyväskylässä ja toimi lukkarina vuosina 1875-76 Tampereen lähistöllä sijaitsevalla Tyrvännöllä.

Siitä, mitä Magdaleena Tampereella teki, ei ole tarkempaa tietoa. Toimiko hän karjakkona kaupungissa? Vai tekikö hän samaa mitä tuon ikäiset naimattomat tytöt ja naiset yleensä tekivät eläkkeeseen eli oli ”piikana” jossain talossa. Yksi mahdollisuus on, että hän meni Finlaysonin puuvillatehtaaseen, joka jo tuolloin työllisti tuhansia naisia. Vuonna 1878 Magdaleena kuitenkin palasi Sotkamoon. Syyn voi arvella olleen avioliiton ulkopuolinen raskaus. Magdaleenan titteliksi muuttotietoihin on kirjattu ”*mejerieleven*” eli meijerioppilas. Karjakon koulutus Magdaleenalla jo oli - seurasi titteli tästä vai oliko Magdaleena ollut myös Tampereella oppissa?

Seuraavana vuonna 1879 helmikuussa Magdaleenalle syntyi poika, Johan Edvard. Isästä ei ole

tietoa, mutta arvatenkin hän tamperelaisia oli. Magdaleena pysytteli Sotkamossa poikansa Juhon kanssa seitsemän vuotta. Suvussa kulkenut perimätieto tietää, että eräs Tervon tyttäristä kulki karjakkona paikasta toiseen lapsensa kanssa. Tämä tytär lienee ollut Magdaleena. Toinen mahdollisuus on hänen vanhempi sisarensa **Sanna**, joka myös synnytti aviottoman pojan, mutta kylläkin avioitui myöhemmin.

Alkuvuodesta 1885 Magdaleena muutti poikansa kanssa, nyt Viipuriin. Viipurin maaseurakunnan muuttaneiden kirjoista löytyy merkintä, että ”*Tervo Madleena, piika*” on muuttanut Sotkamosta Viipurin poikansa kanssa helmikuun 12. päivänä 1885. Viipurissa Magdaleena pysyi elämänsä loppuun. Hän kuoli 83-vuotiaana vuonna 1930. Magdaleena asui silloin yhdessä pojanpoikansa Pennan kanssa Matinkadulla Viipurissa.

Johan Tervo tuli ammutuksi Viipurin kadulla 1918

Karjala-tietokantahaun Katihan mukaan Johan Tervo pääsi ripille 1893 ja avioitui kaksi kertaa. Ensimmäinen vaimo oli nimeltään **Maria Laitala**, joka kuoli keuhkotautiin 1906. Toinen vaimo oli **Johanna Tikkanen**, joka oli leski kuten Juhokin vihkimisen tapahtuessa 1907. Juho asui 1800-luvun loppupuolella sekä Viipurissa että Viipurin itäpuolella sijaitsevalla Heinjoella. Viipurissa hän asui ainakin Tiiliruukissa eli Talikkalassa. Hänen ammateikseen tuolloin ilmoitettiin vaihtelevasti ”renki”, ”läksiäin” ja ”torp.”, joka lienee tarkoittanut torpparia. Myöhemmin häntä tituleerattiin työmieheksi, mutta silloin hän oli jo siirtynyt rautateiden palvelukseen.

Juho sai ensimmäisen vaimonsa Marian kanssa kaksi poikaa, Väinön vuonna 1898 ja Bernhardin eli Pennan vuonna 1901. Oman sukuni piirissä muistetaan tarinaa poikien sukulaisvierailuista Nokialla isoäitinsä Magdaleenan kanssa. Pojat olivat Magdaleenan veljen, isoisäni isän Jussi Pekka Tervon lapsien serkkuja ja lähtivät mielellään kyläilemään, sillä isä piti heille kovaa komentoa: ”*pappa patistaa aina töihin*”. (Tämän muistelman on ker-tonut tätini **Riitta Tervo** (1932-2020) puhelinkes-kustelussa 25.1.2020.) Kun Isä-Juho oli rautatie-läinen, pojat ja isoäiti saivat vapaat matkat.

Juho asui Viipurin maalaiskunnassa ja toimi 1910-luvulla aktiivisesti työväenliikkeessä sekä kunnallispolitiikassa. Tämä koitui lopulta hänen kohtalokseen vuoden 1918 huhtikuun lopun seka-sortoisissa oloissa.

Työväenliike oli levinnyt Viipuriin 1800-luvun loppupuolella. Kunnallisvaaleissa ei vielä ollut yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta, vaan äänivalta vaaleissa riippui maksetusta veroäyristä, jolloin enin osa äänistä kasaantui suurituloisimmille. Vuonna 1914 porvaristo otti valtuustoon muutamia sosialidemokraattisen kunnallisjärjestöön kuuluvia miehiä. Puoluejärjestön vuosikertomuksen mukaan kyse oli väkisin viemisestä (Kuujo ja Laakso 1982, 202-203). Haluttiin ehkä näennäisesti antaa valtaa työväestön edustajille sopiviksi katsottujen miesten kautta. Muutaman vuoden kulluttua järjestö sanoutui irti menettelystä.

Vuoden 1917 kuluessa kaksijakoisuus punaisten ja valkoisten välillä alkoi näkyä voimallisesti. Vuoden 1918 tammikuun puolivälissä toimitettiin uuden kunnallislain mukaiset vaalit. Viipurin maalaiskunnan uuden valtuuston ensimmäisessä kokouksessa J. E. Tervo valittiin puheenjohtajaksi. Tämä ehkäpä koitui Juhon ”onnettomuudeksi”. *Viipurin Sanomat* (22.1.1918) uutisoi pidetystä valtuuston kokouksesta, jossa ”*valittiin äänestysten jälkeen 16 äänellä 8 vastaan puheenjohtajaksi työmies Juho E. Tervo Talikkalasta*”.

Nimitys tapahtui juuri silloin, kun tilanteet valkoisten ja punaisten välillä Viipurissakin olivat kiristymässä äärimmilleen. Aseiden omistus oli jo aiheuttanut kahakoita. Suojeluskunnalla oli asekatk-öjä mm. Pietisen kenkätehtaalla, jonne järjestys-

kaartijoukko oli hyökännyt illalla 19.1. Suojelus-kuntalaiset pakenivat ja heitä pidätettiin. Tammi-kuun 21. päivän vastaisena yönä hälytettiin kaikki Karjalan suojeluskunnat kutsuttavaksi Viipuriin, mutta joukot lopulta vedettiin Viipurinlahdella sijaitsevaan Venäjänsaareen. Tammikuun 22. päi-vänä eli valtuustokokousta seuraavana päivänä Viipuri oli työväen järjestyskaartin hallussa. Por-varillisten sanomalehtien julkaisu lakkautettiin niin, että mm. äsken siteerattu Viipurin Sanomat lakkasi ilmestymästä 24.1.1918.

Juho Tervo oli nyt punaisen Viipurin pitäjän siviilihallinnon johtotehtävissä. Siitä, minkälais-ten asioiden kanssa hän paini, antaa kuvan muuta-mat viipurilaisesta *Työ*-lehdestä tehdyt poiminnat. Lehdessä oli 25.2.1918 J.E. Tervon allekirjoittama ilmoitus pidettävästä Viipurin maalaiskunnan val-tuutettujen kokouksesta, jossa asioina olivat mm. ”*köyhien kansakoululasten vaatetus ja ravitseminen*” ja ”*toimessa olevien kansakouluopettajain ja käsityöopettajain kalliinajan palkankorotus*”. Helmikuussa oli ollut ilmoitus, jossa ilmoitettiin jaettavista uusista leipäkorteista ja yleisistä elintar-vikekorteista (*Työ* 15.2.1918). Jako tapahtui vaali-lautakuntien puheenjohtajien kotona ”*valvonnan alla*”. Yhtenä jakajana oli J.E. Tervo Mansikan-maalta, os. Matink 52. Maaliskuussa J.E. Tervon allekirjoittamassa ilmoituksessa kehoitettiin kaik-kia niitä pienviljelijöitä Viipurin pitäjässä, jotka tarvitsevat lainoja siemenviljan hankintaan varten kesän kylvöjä varten, ilmoittamaan siitä kunnallis-lautakunnalle (*Työ* 26.3.1918). Huhtikuussa kolme ”*täkäläistä toweria*”, yhtenä J.E. Tervo, nimitet-tiin Venäjän ja Suomen asiain selvittelykomitean Viipurin läänin alakomiteaan (*Työ* 3.4.1918).

Eräs kiinnostava operaatio, jossa Juho oli mu-kava keväällä 1918, oli lainanotto Suomen Pankis-ta. Punainen Viipurin maalaiskunta otti 200 000 markan (nykyrahassa noin 76 000 €) lainan Suo-men Pankista, johon laadittua velkakirjaa allekir-joittamaan kunnan puolesta oli valittu J.E. Tervo ja **Mikko Ahokas**. Pankki lainan myönsi ja sai sille valtion, siis punaisen Suomen takuun. Juho-kin allekirjoitti velkakirjan 27. helmikuuta 1918. Sodan päätyttyä Suomen Pankki ryhtyi karhua-maan maalaiskunnalta lainaa takaisin. Viipurin

maalaiskunnan valtuuston kokouksessa 29.7.1918 kohdassa 16 asiaa käsiteltiin seuraavasti:

Luettiin Suomen Pankin Konttorin kirjelmä N:0 206 viime kesäkuun 21. päiväältä, jossa sanottu Pankki velkoi maalaiskunnalta punaisen "kunnallishallinnon" valtuuttamain nostamaa 120 000 markan erää 6 % korkoineen. Koska lainanottajat ei olleet sellaisen Valtuuston valitsemia, että heillä olisi ollut valta päättää lainan ottamisesta, niin ei Valtuusto katsonut voidensa hyväksyä velottua erää maksettavaksi.

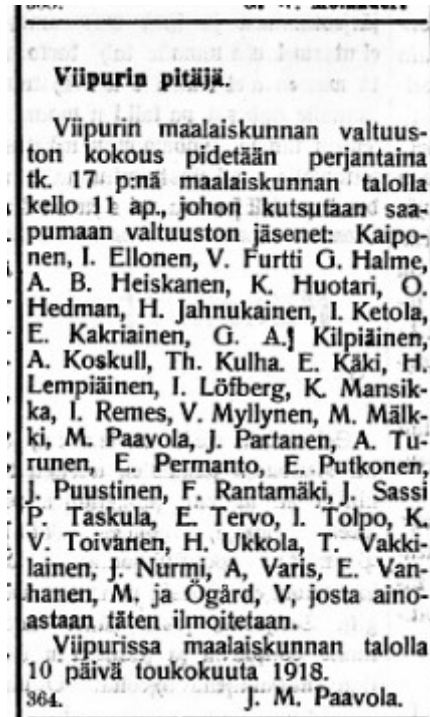
Tämän vastauksen valtuuston uusi puheenjohtaja lähetti Suomen Pankkiin vielä seuraavalla lisähuomautuksella:

Samalla pyydän kohteliaimmin huomauttaa, että kun punaiset ovat tallettaneet Suomen Pankin Wiipurin konttoorin kassaan 600 000 markkaa, joista on vielä nostamatta 320 000 markkaa, niin sopisi mielestäni ottaa kyseenalaisen kassakreditiviivi lainansuoritus noista varoista.

Asiaa puitiin vielä kitkerästi runsaan vuoden kuluttua, syksyllä 1919. Kunta kirjelmöi Suomen Pankille, ettei tiennyt mihin punainen kunnallishallinto oli käyttänyt lainasta nostetut 120 000 markkaa, jonka se "Suomen Pankin kapina-aikaiselta hallinnolta" oli saanut. Kirjelmässä perättiin vielä punaisen kunnallishallinnon elintarvikelautakunnan varoja, 400 000 markan erää, joka oli pankkiin talletettu: "...Viipurin maalaiskunta oikeastaan olisi saamisessa Suomen Pankilta".

Sisällissota eteni huhtikuun 1918 lopulla siihen vaiheeseen, jossa valkoiset olivat vauhdilla tulossa Viipuriin, viimeisiin punaisten hallussa pitämistä kaupungeista. Huhtikuun 27. ja 28. päivien välisenä yönä punaiset surmasivat Viipurin lääninvankilassa 30 pidätettyinä olevaa valkoista. Seuraavana päivänä Viipuri alkoi olla valkoisten hallinnassa. Joukkomurha osaltaan kiihdytti valkoisten mieliä, ja Viipurissa toteutettiin laajamittaisia, summittaisia teloituksia ja kaduilla ampumisia. Tuona päivänä maalaiskunnan kunnanvaltuuston puheenjohtaja, 39-vuotias Johan Tervokin joutui ammutuksi kadulla. Suomen sotaturmat 1914-1922 - tiedostossa kuolintavan kohdalla lukee "Mestattu". Aseenkanto-kohdassa lukee "Kyllä". Se, oliko Ju-

ho taisteluissa mukana vai ei ja oliko hänellä ase, jää epäselväksi.

Sodan ollessa päättymässä toukokuun alkupuolella ryhdyttiin taas kutsumaan Viipurin maalaiskunnan valtuustoakin kokoon. Sekasortoisuudesta kertoo se, että listoilla on vielä mukana huhtikuun lopulla ammuttu Juho Tervo. (Wiipuri 11.5.1918)

Pojat Väinö ja Penna menettivät isänsä. Äiti-puoli ja isoäiti Magdaleena jäivät henkiin. Pojat olivat tuolloin jo 16- ja 20-vuotiaita, joten heidän kohdalla "puna-orpoudesta" ei voida ehkä puhua. Pojat oli laitettu opintielle – työläistaustastaan huolimatta he kävivät oppikoulua, Viipurin Suomalaisesta Lyseosta.

Väinö Tervo rautateiden palveluksessa

Väinö Tervo seurasi isänsä jälkiä ja meni valtionrautateiden palvelukseen 1916. 1920-luvun alussa hän toimi mm. linjasähköttäjänä ja kirjuriina. Ylioppilastutkinto oli jäänyt saamatta, mutta 1927 hän suoritti sen virkansa ohella. Ylemmän oikeustutkinnon hän suoritti 1937, samoin työelämässä ollessaan.

Väinön urakierto rautateillä eteni hyvin. Vuosina 1939-41 hän toimi Tampereen asemapäällikkönä 1939-41, jonka jälkeen hän pääsi seitsemännen liikennejakson päälliköksi Kajaaniin 1941-49. Tämän jälkeen hän siirtyi keskushallintoon, ensin Rautatiehallituksen talousosaston johtajaksi 1949 ja sitten liikenneosaston johtajaksi 1952, josta vi-

rasta hän eläköityi 1965. Väinö toimi monissa johdokunnissa, toimikunnissa ja komiteoissa. Hän oli ollut myös *Rautatievirkamies*-lehden päätoimittajana monia vuosia 1930- ja -40-luvulla.

Väinö Tervo (1898-1972) teki nousujohteisen uran Valtionrautateilla.

Aamulehti uutisoi 26.9.1941 Väinö Tervolle järjestetystä jäähyväisillanvietosta Tampereella Emmauksessa hänen ollessaan siirtymässä Kajajaan. Ohjelma oli arvokas: *"Pianotaiteilija Sami Hellesin soittaessa marssia astuivat liikennetarastaja ja rouva Tervo kukin kauniisti koristeltuun juhlasaliin."* Puheissa todettiin, miten asemapäällikkö Tervo *"suurilla avuillaan ja ymmärtävällä suhtautumisellaan henkilöstöön"* oli saavuttanut kaikkien luottamuksen. Väinölle ojennettiin *"arvokas hopeinen kirjoitusteline ja rouva Tervolle hopeamaljassa punaisia neilikoita"*. Väinö esitti kiitokset huomaavaisuudesta ja hyvästä yhteistyöstä: *"Tunnontarkan työskentelyn ansiota suureksi osaksi on se, että asema on selviytynyt niistä suurista vaikeuksista, joiden alaisena se on saanut ponnistella kahden sodan ja näiden välisen äärettömän kireän liikenteen hoidossa"*. Ohjelmassa ennen *"kahvikkeen"* nauttimista oli myös yksinlaulua, duettolaulantaa, lausuntaa ja pianonsoittoa. Yhteisesti laulettiin vielä sekä hämäläisten että karjalaisten laulut.

Väinö Tervo kuoli vuonna 1972. Hänellä oli vaimonsa Sallin kanssa neljä lasta, **Sakari, Ilmo, Kaarina ja Riitta.**

Penna Tervon vaikuttava poliittinen ura päättyi auto-onnettomuuteen

Työläiskotitaustasta huolimatta Penna Tervo lähti veljensä lailla opintielle Viipurin Suomalaiseen Lyseoon, jossa hän aloitti 13-vuotiaana, vuonna 1915. Ylioppilaaksi hän kirjoitti 1923, mutta ei jatkanut opintoja, vaan siirtyi toimittajaksi sosialidemokraattiseen sanomalehteen *Kansan Työhön*. Penna oli myös kunnallispolitiikassa isänsä lailla toimien Viipurin kaupunginvaltuustossa ja -hallituksessa. Hän toimi Viipurin osuusliikkeen kirjallisena sihteerinä 1927-1940. Osuustoimintaliike ja talouspolitiikka kiinnostivat häntä ja hänestä kehittyi sosialidemokraattisen puolueen talouspolitiikan asiantuntija.

Penna Tervo (1901 – 1956) oli suomalaisen politiikan johtohahmoja 1950-luvulla.

Talvisodan jälkeen Penna Tervo toimi Suomen aseveljien liiton taluspäällikkönä vuoteen 1945 asti, jolloin liitto lakkautettiin. Tämän jälkeen hän siirtyi Siirtoväen neuvottelukunnan toimistopäälliköksi 1945-1948 ja siitä *Suomen Sosialidemokratian* päätoimittajaksi 1948-1952. Vuoden 1945 eduskuntavaaleissa hänet valittiin Kymen vaalipiirin kansanedustajaksi, mikä ura jatkui kuolemaan asti. Vuoden 1954 vaalimainoksessa hänen iskulauseenaan oli *Vähäväkiset vastaiskuun!* Esitteilyssä kerrottiin Pennasta mm. seuraavasti: *"... Penna Tervo on saanut työväenliikkeen ja yhteiskuntaelämän eri toimisaroilla monipuolisen koulutuksen ja kokemuksen vaativia tehtäviä varten. Kun ehdokkaamme jo nuoresta sanomalehtipojas-*

ta alkaen on joutunut itse huolehtimaan toimeentulostaan ja koulutuksestaan, tuntee hän – jos kukaan – millaisissa vaikeuksissa vähäväkinen työväestö joutuu elämään...”

Päätoimittajuus Suomen Sosialidemokraattilehdessä vahvisti Pennan asemaa politiikassa. Ministeriura alkoi 1951 **Väinö Leskisen** tuella **Urho Kekkonen** toisen hallituksen kauppaja- ja teollisuusministerinä. Sen jälkeen hän toimi vielä kahdessa muussa hallituksessa kauppaja- ja teollisuusministerinä ja valtiovarainministerinä Kekkonen viidennessä hallituksessa vuoden 1950 lokakuusta kuolemaansa saakka.

Penna Tervo kuului johtaviin sosialidemokraatteihin 1940-luvun puolivälin jälkeen. Hän oli yksi asevelisocialisteiksi kutsutuista, joihin kuului myös Väinö Leskinen. Heitä yhdistivät rintamakemukset ja toimiminen Suomen Aseveljien liitossa. Välit Leskiseen menivät kuitenkin poikki 1952, kun Penna Tervo oli sotakorvausten päättymisen kunniaksi Helsingin messuhallissa järjestetyssä juhlassa pitänyt puheensa humaltuneena. Tätä Leskinen piti skandaalina ja halusi Penna Tervon esittävän eroanomuksensa, mutta presidentti Paasikivi ei sitä hyväksynyt. Tapahtuma oli johdattamassa sosialidemokraattista puoluetta sisäiseen hajaantumukseen.

Penna Tervon ja Urho Kekkonen välit olivat aluksi kireät. Kekkonen ei olisi hyväksynyt Pennaa vuoden 1951 hallitukseensa, mutta Väinö Leskisen esityksellä hän nousi ministeriksi. 1950-luvun kuluessa välit lämpenivät. Kekkonen viidennessä hallituksessa pääministerin ja valtiovarainministerin yhteistyö oli ilmeisen toimivaa. Kekkonen lausui valtioneuvostolle 2.3.1956 Penna Tervon kuoleman jälkeen mm.: ”...Jouduin pääministerinä hänen kanssaan läheiseen yhteistyöhön, opin häntä kunnioittamaan ja sain hänestä ystävävään hän oli voimakas ja rohkea vakaumuksen mies, mutta taistelijanakin hän oli rehti mies, sillä hänen sanaansa saattoi luottaa ...”.

Vuoden 1956 presidentin vaaleissa taistelu Urho Kekkonen ja **K.A. Fagerholmin** välillä oli tiukka. Vain 11 päivää ennen Penna Tervon kuolemaa pidetyssä valitsijamiesten äänestyksessä Kekkonen sai ”rikkuriäänän”, jolla voitto ratkesi. Pal-

jon on spekuloitu, että tämä ääni olisi tullut Penna Tervolta, mutta mitään evidenssiä asiasta ei ole.

Penna Tervo oli innokas urheilumies. Nuoruudessaan hän oli ollut maamme parhaita keskipitkien matkojen juoksijoita. Hän oli toiminut pitkään *Talikkalan Tovereiden* puheenjohtajana samoin kuin monissa muissa *Työväen Urheiluliiton* toimielimissä. Vuonna 1955 hän oli noussut Suomen *Työväen Urheiluliiton TUL:n* puheenjohtajaksi. Penna oli myös kova penkkiurheilija.

Kohtalokkaana sunnuntaipäivänä 26.2.1956 Penna Tervo oli palaamassa valtioneuvoston autolla Helsinkiin Riihimäeltä, jossa hän oli ollut antamassa tilannekatsausta TUL:n Hämeen piirin piirikokouksessa. Helsingissä olivat edellisenä päivänä alkaneet pikaluistelun EM-kisat, joissa Suomea oli edustamassa kaksi hyvin menestynyttä TUL:n luistelijaa, **Juhani Järvinen** ja **Toivo Salonen**. Pennalla lienee ollut polte päästä seuraamaan kisaa ja hän olikin kehottanut autonkuljettajaa kiihdyttämään vauhtia. Chevrolet-auto lähti heittelehtimään jäisellä tiellä, jolloin vastaan tullut auto törmäsi sen takakulmaan Tuusulan kohdalla. Auton ovet paiskautuivat auki ja Penna Tervo lensi autosta ulos ja kuoli tajuihinsa tulematta.

Toivo Salonen sai luistella 1500 metrin matkalla pronssille Suomen ennätysajalla ilman TUL:n puheenjohtajan läsnäoloa. Raastuvanoikeudessa syksyllä autonkuljettaja tuomittiin ehdolliseen vankeuteen ja mm. korvaamaan auto valtiolle.

Onnettomuudesta on spekuloitu paljon. Salaliittoteorioiden mukaan se oli Neuvostoliiton salaisen poliisin KGB:n järjestämä ja sen toteuttajaksi väitettiin muun muassa Bodominjärven murhiin liitettyä **Hans Assmannia**. Kesken menestyksekkään kansanedustaja- ja ministeriuran henkensä menettänyt Penna Tervo näemmä oli otollinen monenlaisille spekulatioille.

Penna Tervon nousujohtoinen poliittinen ura päättyi dramaattisesti. Onnettomuus- ja sitä edeltävinä päivinä hallitusneuvottelut olivat olleet kuumimmillaan. Penna Tervoa oltiin kampeamassa hallituksesta, ja hän olikin ilmoittanut onnettomuutta edeltävänä päivänä olevansa valmis siirtymään Suomen Pankin johtokuntaan, johon hänet jo edellisenä vuotena oli valittu. Toisaalta oli epäi-

Valtioneuvoston onnettomuusauto, jossa Penna Tervo menetti henkensä.

lyksiä, että Urho Kekkonen olisi ollut tuolloin nostamassa Pennaa pääministeriksi.

Penna Tervo oli vuodesta 1937 lähtien naimisissa **Elsa Mercedes Angerkosken** kanssa. Parisunnalla oli ottolapsi.

Penna ja Väinö Tervo olivat isäni **Heikin** pikuserkkuja, mutta mitään yhteyksiä meillä ei heihin tietääkseni ollut. Tätini **Riitta Tervo** kertoi tarinan, että Heikki olisi joskus tavannut Pennan junassa makuuvaunussa. Miehet tervehtivät ja esittelivät itsensä: ”Tervo – Tervo”. Itse muistan, miten arvostettu historian opettajani **Raimo Teppo** Vaasan lyseosta kerran kysyi yhteiskuntaopin tunnilla, oliko Penna Tervo sukua meille. Vastasin, että ei ole – tuolloin en asiaa edes tiennyt. ✨

Lähteet

Arkistolähteet

Kansallisarkisto (KA)
Kirkonarkistot: Sotkamo, Tampere, Viipuri
Kansalliskirjasto
Historiallinen sanomalehtikirjasto
Karjalan tietokantasäitiö
Katiha - Karjala tietokantahaku
<https://katiha.xamk.fi/#> (viitattu 26.4.2021)

Kirjallisuus

Ihamuotila Eva (1996) *Kerrontaa eräistä Tervoista, Ihamuotiloista ja vähän muus-takin*. Matilda Ihamuotilan muistosäitiö, Turku.

Kuujo Erkki ja Lakio Matti (1982) *Viipurin pitäjän historia II*. Mäntän kirjapaino Oy, Mänttä.

Tervonen Mikko (2011) *Penna Tervo, nelinkertainen ministeri ja presidentin valitsijamies*. Teoksessa Sotkamon Tervo ja lisäyksiä Jaalangan Tervosiin. Sukuseura Tervo-Tervonen ry, Helsinki.

Verkkojulkaisut

Eduskunta – Kansanedustajat. Penna Tervo
<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911607.aspx> (viitattu 26.4.2021)

Soikkanen, Hannu: Tervo, Penna. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997–<https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/677> (viitattu 26.4.2021)

Suomi 80 – Itsenäistymisen vuodet 1917-1918. Alkoiko sisällissota Viipurista? <https://www15.uta.fi/yky/arkisto/suomi80/art20.htm> (viitattu 26.4.2021)

Kirjaesittely

Hannu Tervo: Isäin, äitein monet polut - sukuni tarina I

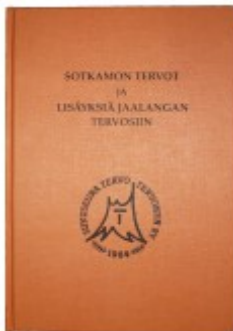
Sukukirjassa Hannu Tervo käy läpi tarinomaaisesti omia sukujuuriaan isoisovanhempiinsa asti. Tervot ovat tässä tarinassa mukana. Keitä isovanhemmat olivat, mitä he tekivät, missä asuivat? Apuna ovat isovanhempien Genin tietokantaan pohjautuvat ”sukuympyrät”, paikallishistoriat ja digitoidut vanhat sanomalehdet. Kirjan voi pyytää tutkittavakseen Tervakset-lehden toimituksesta.

Terveisiä toimituksesta

Lämpimät kiitokset kaikille, jotka lähettivät kirjoituksia ja kuvia tähän Tervaksien numeroon! Odotamme edelleen lehteenme sekä suvun historiaa että nykypäivää koskevia kirjoituksia, muistoja ja kokemuksia elämän varrelta, esivanhemmista, lapsista. Ne voivat olla runoa, pakinaa, kronikkaa, mitä tahansa, mikä kirjoittajan ilmaisutapaan parhaiten soveltuu. Sähköisessä muodossa olevat aineistot (esim. Word-tiedostot) pyydetään toimittamaan sähköpostilla osoitteella [kirsti.tervo\(a\)gmail.com](mailto:kirsti.tervo(a)gmail.com). Muut materiaalit voi lähettää postitse osoitteella Tervakset, Kirsti Tervo, Rastaantie 44, 70340 Kuopio.

SUKUSEURAN TUOTTEITA MYYNNISSÄ!

Sukukirja
Sotkamon Tervot ja lisäksi
Jaalangan Tervosiin
60 €/kpl

Avaimenperä,
metalli 6 €/kpl

Kynttilä 10 €/kpl

Pinssi, metalli 5 €/kpl

Kynä 4 €/kpl

Lippis 15 €/kpl

Muki 15 €/kpl

Huom! Muki myynnissä vain sukuseuran vuosikokouksessa.

Lisäksi myynnissä on logolla varustettuja

T-paitoja 12 €/kpl ja
kangaskasseja 4,50 €/kpl.

Tilauksiin lisätään lähetyskulut.

Tilaukset ja tiedustelut: [tervojuhae\(a\)gmail.com](mailto:tervojuhae(a)gmail.com) tai p. 044 240 2802

Lintumatkailua Etelä-Israelissa

Teksti ja kuvat: Ari Tervo, Kajaani

Olen tehnyt lintumatkoja Israeliin, lähinnä Etelä-Israeliin, v. 2012 lähtien yksitoista eri kertaa. Näistä matkoista viisi olen tehnyt keväällä ja loput kuusi ovat ajoittuneet myöhäissyksyllä. Vaikka lintumuutto on runsainta keväällä, syksyllä pääsee näkemään lajeja, joita ei välttämättä keväällä näe. Tämä matkojen eriaikaisuus on auttanut minua eri lintulajien kuvauksissa.

Kevään ja syksyn muutto menee Israelin eteläisimmän kaupungin Eilatin kautta. Myös osa Suomen ja Euroopan linnuista muuttaa tätä kautta. Samaa reittiä käyttää myös suurin osa Venäjän sekä Länsi- että Keski-Aasian linnuista, jotka talvehtivat Afrikassa. Parhaana muuttoaikana voi Eilatin kautta yhden päivän aikana muuttaa esim. satojatuhansia päiväpetolintuja. Kevään paras muuttoaika ajoittuu maaliskuun puolivälin ja huhtikuun puolivälin tienoille. Eri lajit muuttavat eri aikaan. Siksi kannattaa matkojen aikatauluja vähän muuttaa. Toisaalta lintujen muutto ei tapahdu joka vuosi samaan aikaan. Syksyllä paras muuttoaika on lokakuu, joskin muuttavia lajeja näkee jonkin verran myös marraskuussa.

Muuton ajoittuminen on paljon kiinni tuulista. Kevään muutto voi myöhästyä paljonkin Afrikan säätilanteen johdosta. Esimerkiksi pitkään jatkunut hiekkamyrsky aavikolla voi pysäyttää muuton täysin.

Petolinnuista kiinnostuneiden kannattaa suunnata Eilatiin keväällä. Silloin pohjoistuulen vallitessa petolintujen muutto alkaa jo ennen auringonnousua. Tällöin kannattaa ajaa Eilatin vuoristoon ja etsiä kohta, josta petolinnut tulevat matalalla vuoren yli. Tuhansia ja tuhansia haukkoja ja kotkia lentää mattona lintuharrastajien ylitse. Samalla tulee myös muita lajeja, esimerkiksi katto- ja mustahaikaroita. Yleisin muuttava haukka on hiiri-haukka, ja kotkista eniten näkee arokoktia. Paikallisten lintulaskijoiden mukaan pari vuotta sitten muutti huhtikuun puolivälissä Eilatin ylitse kahden päivän aikana n. 500 000 mehiläishaukkaa.

Olen nähnyt Etelä-Israelin lintumatkoilla yhteensä 241 eri lintulajia. Jos olisin juossut joka

lajin perässä, lajimääräni olisi huomattavasti suurempi. Olen keskittynyt lähinnä lintujen kuvaamiseen, ja lajimääräni on kasvanut siinä sivussa. Jokaisella matkalla olen havainnut uusia lajeja Israelin pinnalistalleni. Unohtumattomia lintukokeuksiani ovat olleet mm. 113 pelikaanin laskeutuminen matalalla pääni ylitse pienelle altaalle, n. 700 kattohaikaraparven kiertely iltataivaalla, kymmenien mustahaikaroiden ylilento vuoristossa sekä tuhatpäisen heinätaviparven lento Eilatin taivaalla.

Israelin matkalla on hyvä opetella lintujen tunto-merkkejä varsinkin niistä lajeista, jotka ovat Suomessa harvinaisia. Linnut löytää yleensä alueilta, missä on vettä tai kasvillisuutta. Aavikkolajeja nähdäkseen pitää mennä aavikolle. Tyhjää ja kuivaa hiekkamaata katsoessa ei tulisi mieleenkään, että sieltä voisi jotain löytyä. Mutta ahkera kävelijä löytää sieltä lajeja yllättävän paljon. Aavikkolajit ovat yleensä enemmän tai vähemmän hiekanvärisiä ja niitä on lähes mahdoton erottaa, jos ne ovat paikallaan. Liike kuitenkin paljastaa niiden olinpaikan. Aavikolle kannattaa mennä heti aamulla, sillä silloin lämpötila on siedettävä. Keväällä yöt ja aamut voivat olla hyvin viileitä, kylmimmillään vain muutaman lämpöasteen, varsinkin aavikolla ja vuoristossa. Silloin lisävaatetus on tarpeen. Päivällä sitten onkin tukahduttavan kuumaa. Syysmuuton aikaan yöt ja aamut ovat lämpimät.

Turvallisuussyistä Israeliissa pitää muistaa tiettyjä asioita. Tärkeää on, että ei mene katselemaan tai etsimään lintuja läheltä sotilasalueita tai raja-aitoja. Eilatin kaupunki sijaitsee hyvin kapealla maa-alueella Punaisenmeren rannalla. Rannalta näkee Jordanian, Egyptin sekä Aqabanlahden takana siintävän Saudi-Arabian. Jordanian ja Egyptin puoleiset raja-aidat ovat hyvin nähtävissä ja vältettävissä. Ei kannata säikähtää, jos sotilasajoneuvo ajaa viereen ja kyselee henkilöllisyyttä. He tekevät näitä pistotarkastuksia silloin tällöin. Lintuharrastajia on varsinkin keväällä paljon, ja paikalliset asukkaat ja sotilaat ovat tottuneet heihin. Turvallisuuteen liittyy myös itsestä huolehtiminen. Oman

terveyden kannalta on helteessä muistettava juoda paljon vettä ja nauttia myös suolaa, jotta vesi imeytyy elimistöön. Hygienia on hyvin hoidettu Israelissa, joten ruuasta ei tule siellä kenelläkään ongelmia. Yleisin ja lähes ainoa syy vatsavaivoihin on nestehukka.

Eilatin alueella on vuosittain vain muutama sadepäivä. Sääennusteita kannattaa seurata, sillä sadepäivänä kannattaa välttää retkeilyä kauemmaksi ja vuoristoon. Vaikka sataisi vain muutaman millimetrin, vuoristo ja kuiva autiomaa eivät ime vettä ja laajalle satanut vesi yleensä virtaa isoiksi puroiksi, jotka vyöryvät aavikoita ja kanjoneita pitkin tuoden mukanaan hiekkaa ja kiviä. Yksi yleisimmistä kuolemanaiheuttajista ko. alueella onkin hukkuminen juuri näihin tulviin. Eilatista pohjoiseen menevällä isolla tiellä on lähes jokaisen notkon kohdalla varoitus tulvivasta vedestä sateella. Tulvat voivat viedä auton helposti mennessään. Tätä ei uskoisi, kun katselee kuivaa aavikkoa, mutta sateella pitää olla varovainen liikkumisessaan. Maaperä on myös sellainen, että vesi voi muuttaa kuivan pintamaan hyvin liukkaaksi ja autoillessa tuntuu kuin ajaisi jäällä.

Israelissa ei lintuharrastaja pärjää ilman autoa. Jos ei vuokraa autoa, kannattaa käyttää taksia. Niiden hintataso Suomeen verrattuna on yllättävän halpa. Eilatin lähilintupaikat ehkä voisi kävellenkin saavuttaa, mutta kovassa helteessä se voi olla tosi kovan työn takana. Eteläisen Israelin ehkä paras lintupaikka on n. 2 km Eilatista pohjoiseen sijoittuva lintujen tutkimus- ja rengastusasema. Tällä alueella on vesialueita ja istutettua kasvillisuutta. Sieltä löytää pikkulinnut, kahlaajat, lokkilinnut ja jotkut vesilinnut, kuten myös monet haikaralajit. Lintuaseman ylitse kulkee peto- ja muiden isojen lintujen muutto. Rengastusasemalla työskentelevät hakevat päivittäin verkkoihin kiinnijääneitä lintuja, joten asiakkaat pääsevät näkemään lintujen rengastukset ja vapauttamiset aivan vierestä. Aluetta on koko ajan kehitetty ja uusia vesialueita on kaivettu ja katselukoppeja rakennettu. Viimeisimmät rakennustyöt olivat menossa vielä marraskuussa 2019.

Etelä-Israelin parhaat lintupaikat ovat Punaisen meren pohjoisranta (varsinkin keväällä), Eilatin kaupungin puistot, lintuasema, Eilatin vuoristo

(varsinkin keväällä) sekä kaikki kibbutsit, joihin vain on mahdollista päästä. Kibbutseilla on paljon puita, pusikoita ja sitä myöten myös paljon lintuja. Jos kevään paras muutto osuu kohdalle, lintuja voi nähdä joka paikassa.

Linnuista kiinnostuneiden kannattaa käydä Israelissa keväällä. Jos silloin sattuu paras muuttoaika kohdalle, pääsee ihmettelemään ja ihastelemaan lintupaljouutta, jota ei koskaan Suomessa näe.

Vaikka olen kohdistanut Israelin matkat lintukuvaksiin, matkoilla näkee myös muuta luontoa. Olen nähnyt ja saanut kuvattua useita nisäkäslajeja, mm. hirvieläimiä. Myös liskot, kilpikonnat, kalat ja perhoset ovat elävöittäneet kuvakokoelmani. *

Kuvat oikealla (s. 27)

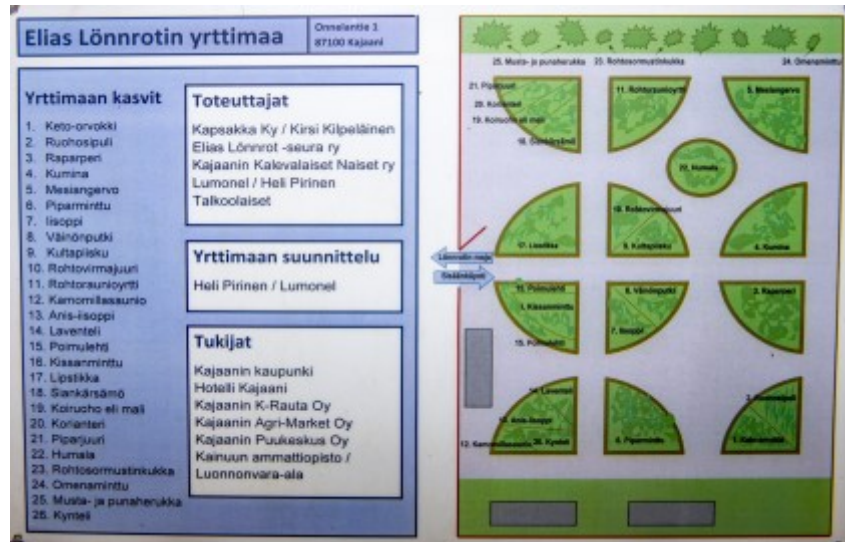
- Kuva 1. Flamingo-allas sijaitsee aivan Jordanian rajan tuntumassa. Aidan takana olevat rakennukset ja vuoristo ovat Jordanian puolella.
- Kuva 2. Flamingo on erittäin kaunis, elegantti lintu.
- Kuva 3. Israelin tunnuslintu on sininaamainen pikkumehiläissyöjä.
- Kuva 4. Vihermehiläissyöjä on napannut korennon iltaruoksi.
- Kuva 5. Isonokkainen smyrnankalastaja on yleensä erittäin arka. Tämä lintu suostui kuvattavaksi - tosin auton ikkunasta käsin.
- Kuva 6. Suomessakin harvinaisena tavattava pikkukotka on helppo nähdä Israelissa.
- Kuva 7. Nubianvuorikauriin voi löytää nimensä mukaisesti vuoristosta.
- Kuva 8. Sakaali eli kultasakaali on tavattu Suomessakin. Israelissa se on yleinen. Jouduimme sakaalin kanssa nokatusten vahingossa auringon jo lasiessa.
- Kuva 9. Valtavan merikilpikonnin kuvaus onnistui hotellin parvekkeelta.

Sukukokoukseen osallistuneiden ryhmäkuva Lönnrotin majan edessä

Teksti: Timo Tervo; kuvat: Hannu Mustonen

Ryhmäkuvauspaikkamme oli Lönnrotin majan edusta Hotelli Kajaanin lähellä. **Elias Lönnrot** toimi Kajaanissa vuosina 1833 - 1853, ja tämä maja oli hänen jonkinlaisena kesämökkinään. Majan vieressä on Lönnrotin yrttimaa, johon kajaanilaiset Lönnrotin ystävät ovat istuttaneet erilaisia mauste- ja lääkekasveja. Lönnrothan oli myös kasvien tuntija. Hän julkaisi v. 1860 kirjan ”*Flora Fennica*”, jossa hän esitteli noin 900 kasvia suomen, ruotsin ja latinan nimellä. Kirja on ensimmäinen suomenkielinen kasvioppi. Suuri osa vieläkin käyttämistämme kasvien nimistä on peräisin tästä teoksesta.

Lönnrotin yrttimaan kasvit kesällä 2021. ▲

Ryhmäkuva sukukokouksen osanottajista 2021 Lönnrotin yrttitarhassa. Lönnrotin maja taustalla.

